

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VII., Lövölde-tér 2/a. sz.

Telefonszám: 95—28.

POLITIKAI JELLEGŰ,

ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Szerkeszti: SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhöz küldve 18 K

Fél évre... .. 9 „

Negyed évre... .. 4 „50 f.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Carmen lugubre.

A bécsi entreprise elküldte a kocsiját a magyar kormányért és a nemzeti miniszteriumot szállítják is már arra felé, amerre a boldogult Fejérváry-kabinet csontjai pihennek. Ilyenkor illik halotti beszédet tartani és a szegény kiszzenvedtet agyba-főbe dicsérvén, pazarul emlegetni azokat az erényeket, melyek életében ékesítették. Az udvarias rómaiak, akik a forumon szereplőknek szívesen tekerték ki a nyakát, kitalálták azt a megható principiumot, hogy a holtakról csak jót szabad mondani. Ám honnan vegye a krónikás azt a bátorságot, hogy a mi „nemzeti“ miniszteriumunkról haló porában jót próbáljon beszélni?

E pillanatban, mikor e sorok íródnak, a miniszterium a külvilág számára még nem halt meg. A kormányt még körülhordozzák hivei táborában, mutatván, hogy él, holott a szíve már megszűnt dobogni, mint annak idején a lovára holtan kötözött Szolimán padisáhnak. A sirató ének tehát. vagy inkább az ujjongás, lehet, még korai, de a koraisága csak órákra szóló. Vagy fent vagy lent a kormány már megbukott. Belebukott egy csomó elvtelenségbe, s miközben derekát hétrétre görbítette odafenn és ideleenn hajtlithatatlanságáról zengette a híreket, fenn elvesztette a kegyet és lenn a bizalmat.

Debuisset pridem. Ilyen módon már régen kormányoztak Magyarországon. Ennyi hazugsággal és ennyi ingatagsággal még alig merte miniszterium tartani az ország gyepelőjét. A politikai elvek korrupciója ment itt végbe rövid három év alatt. Az országot kiforgatták fejlődéséből, megfosztották bizalmától s oda juttatták polgárságát, hogy ma minden irányító politikai gondolat, követhető párt és szavahihető politikusok nélkül áll a jövő bizonytalan alakulásaival szemben.

Minek köszönhető ez? A politikai becsület teljes hiányának. Őszinteség nélkül beszéltek, meggyőződés nélkül cselekedtek és kapkodó tehetlenségüket ámitásokkal palástolták. Tönkre tet-

ték a hatvanhetes pártokat és diszkreditálták a függetlenségit. Az elveiket egymás után úgy akasztották szegre, mint a garderooban a télikabátokat. Elveszett az anyagi fejlődés minden reménye s elpusztultak a közjogi haladás várományai. És tökéletesen elveszett az évezredes magyar liberalizmus.

Ez a kormány uttörőjéül szegődött a konzervatív klerikalizmusnak. A néppárt szent Kristófja volt, aki hátára vette a kisded néppártiakat s szárazra cipelte őket. Sőt nemcsak őket, hanem azokat is, akik a néppárt sleppjébe kapaszkodtak, a kongregációkat, a férfi- és női szerzeteseket is. Teleültette Magyarországot kikergetett szerzetesemétkkel s ez a francia import virágzik most szerte a hazában. A közoktatásügyet megáldotta Barkóczyval, az elemi iskolákat átjátszotta a klerus kezére, a kongregációs iskoláknál beszüntette az állami felügyeletet. Felekezeti terrort provokált és fölnevelte a katolikus népszövetséget, mely igazán nem tehet róla, hogy az első pogromot még nem sikerült megrendeznie. Tessék végignézni az országon; mindenütt a klerikalizmus apró szentjei vigyorognak. Ezek a szentek azonkívül még boldogok is: övük a jövő, mert a bankkérdés kikapcsolása folytán ők az egyedül kormányképesek. Beengedte a miniszterium a papokat és a papok most kiverik őt a házából. A klerikalizmust tenyésztő kormányt szemmel láthatóan a Bécsnek felkinálkozott klerikalizmus segítette megbukni.

Ez a klerikális irány a mi felekezeti életünket is teljesen tönkretette. Kisajátította a keresztény felekezeteknek az 1848: XX. törvénycikket s elsikkasztotta tőlünk az állami támogatást. Dotációnkat szégyenletes összegben állapította meg. A zsidó vallásu tanárokat nem engedte álláshoz jutni. Kikeresztelkedésre kényszerítette az állástalanokat. Ellenben a zsidó főgimnázium ügyét két és fél évig halogatta. Az ingyenes népoktatással gyökerükben támadta meg elemi iskoláinkat, anélkül, hogy a kárpótlásról gondoskodott volna. A kongrua tekintetében a legigaz-

talánabb, a legjogtalanabb álláspontra helyezkedett s rabbijainkat valóságos vesszőfutásra kényszerítette. A felekezeti ügyek intézésében soha nem tapasztalt zavarokat idézett elő. Az alapszabályok körül kifejtett gyakorlatával a kormány fejetetejére állította az egész felekezeti közigazgatást. Megakadályozta az országos iroda működését. A felekezeti egység megbontóit támogatta. Az orthodox pártosokat szárnya alá vette, a hitközségek kettészakadását elősegítette, a kaftánszellem terjedését valósággal istápolta. A nyolc hónapja fölterjesztett memorandumra mai napig sem felelt, az egyetemes gyűlés egybehívására egy hajszálnyi intézkedést sem tett.

Mit látunk mindebből? Azt látjuk, hogy akár nemzetünk politikai helyzetét, akár ezen belül felekezetünk viszonyait tekintjük, mindenütt az erők destrukcióját, a zűllés félreismerhetetlen állapotát találjuk. A mi felekezetünk minden téren rosszakaratot tapasztalt csak a kormánytól, mely ott ütött mindig rajtunk, ahol tehetett. A klerikális züllesztés a mi viszonyainkat első sorban dulta föl, a klerikális féktelenkedésnek első sorban mi adtuk meg az árát s elég csak az adóreformra rámutatnunk, hogy lássuk, mennyire zsidó pénzen épült föl a klerikális irányzat immár politikánkban legerősebb hatalma.

Ez a kormány mérlege. Csupa passziva, amivel szemben aktívát nem találunk. Végtelen országbolondítás s ezen a tág mezőn belül a zsidó felekezet ügyeinek teljes megzsilálása. Hol van még kormány, mely ennyi negatívummal zárhatta le számadását? Még a mi szomoru viszonyaink közt se találjuk párját. Még a mi politikai erkölcsünk közt is szomoru korszak lesz ez a történet-író számára, kinek szívbéli degoutval kell majd a magyar koalíció diestelen szereplését áttekintenie. A kormány hirtelen bukása nem politikai kíváncsi, hanem erkölcsi szükség. A magyar zsidóság pedig azzal teheti csak jóvá azt a tévedését, hogy ezt a koalíciót uralomra segítette, ha teljes erejével ellene szegül a jövőben minden esetleges koalíciós hatalmi törekvésnek.

Idem.

A zsidó gimnáziumról.

Ugy érzem, hogy mindazt, amit a zsidó kultura érdekében magyar zsidók alkottak az utolsó évtizedekben, jelentőségre messze meghaladja a főgimnázium, amelynek létesítéséhez husvéti ajándékkul kaptuk a miniszteri engedelmet.

De ha ez a gimnázium nem lenne más, csak olyan iskola, ahol könnyebben kap helyet a zsidó gyerek és könnyebben kap állást a zsidó tanár; ha a zsidó szülők ide csak azért küldik majd a gyerekeiket,

mert itt nem fogják kicsufolni őket a zsidó mivoltuk miatt: akkor bizony a magam részéről sajnálnám azt a pár milliót, amit reá költenek. És ha ez a gimnázium csak a hittani órátöbblettel fog különbözni a többitől, meg a szombati szüneteléssel, akkor is sajnálnám a reá költött milliókat, bármilyen fontosnak tartom is a szombati megszentelést. Vagy éppen azért, mert fontosnak tartom, mert olyan fontosnak tartom, hogy nem a tantervszerű, a gyerekkorra korlátozott megszentelését akarom, az öntudatlan, a megértetlen vallásosságot, hanem az érett korban megizmosodót, az egész életre kihatót. A zsidó hitfelekezetnek nem gyerekekre van szüksége, akik szekunda-féltésből tartanak meg annyit a vallásból, amennyit a tanár ur' előír, hanem férfiakra, akik szeretetből, lelkesedésből és meggyőződésből vallásos zsidók.

Akármennyire nem szeretem, lehetetlen itt rá nem mutatnom a pesti hitközség egyéb intézményeire, amelyek között némelyik éppen azért hibáztatható, mert nem tudja olyan irányba terelni a működését, hogy a gyámoltjai meg a neveltjei tartós hatással őrizhessék meg az ott nyert zsidó nevelést. Hangsúlyozom, hogy ezeket az intézményeket a maguk komplexumában, mind nagyszerűsége, mind külső fényessége páratlannak tudom. A világnak egyetlen zsidó hitközsége sem tudta olyan grandiózusan kifejleszteni az intézményeit, mint a pesti hitközség, még a newyorkit sem veszem ki, amely a mostanában történt egyesülés révén a világ legnépesebb hitközsége lett. Hangsúlyozom továbbá, hogy a kifogásom nem mindegyikre vonatkozik, csak némelyikre, ahogy mondtam. De ezekre aztán fenntartom. Mert igaz, hogy ezek az intézmények, amiket a zsidó lelkesedés és a zsidó nagylelkűség teremtet meg, magának a zsidóságnak kevés szolgálatot tesznek, noha az emberiség szempontjából elsőrangúak.

Hiszen tessék csak körülnézni. Van a hitközségnek a különböző tanfolyamokon kívül kilenc dusan föl-szerelt iskolája, két nagy árvaháza egy nyaralóteleppel, két nagy kórháza, egy siketnémák és egy vakok intézete. Rendelkezik azonfölül évenként százezrekre rugó alapítványi jövedelemmel, amit ösztöndíjjal oszthat ki. Van azután a pesti zsidóság kebelében maga a chevra kadisa, amelyről egészen bizonyosan állítható, hogy a maga nagyszerűségében egyedül való. És ez az egyesület is létesített olyan intézményeket, amelyek gazdagság és tökéletesség dolgában szinte fölülmulthatlanok. Létesítette az aggok házat, a nővérek otthonát és a grandiózus szeretetházat. Itt van továbbá a nőegyesület leányárvaházával, a menhelylyel és a népkonyhával, ahol 120,000 szegény lakik jól minden esztendőben. A sok közül eszembe jut még a kézműegyesület a földmívelési és kertészteleppel, ide nem számítva a papi szemináriumot és a tanítóképzőt, amelyet az állam tart fenn azokból a pénzekből, amiket részükre Haynau a zsidóktól hazafiságuk miatt kisarcolt. Van még több is, de hiszen ahhoz, amit mondani akarok, ez a lajstrom is elég.

Nem tudom, el tudják-e képzelni, hogy a hitbeli agitációnak micsoda nagy ereje rejlik ezekben az intézményekben? Hány gyökeren lehetne innen fejleszteni a zsidó vallást? Méltóztassék csak elgondolni, mit tud a katolikus felekezet csinálni akár csak egy apácaiskolával is, akár csak egy katolikus legény-egylettel is? Milyen legyőzhetlenül, ellentállhatatlanul terjednek innen a katolikus hatások? És milyen megtántoríthatlan, milyen megbízható harcosokat nevelnek ezek a katolikus hitnek.

De *nevelik*. Nem a véletlen tartja meg katolikusnak a keresztény tudóst, művészt, író, iparost, kereskedőt. Megtartja a katolikus intézmények öntudatos nevelése. Nem az iskolai hittantánítás csupán, hanem az iskolákban és egyéb intézményekben a vallásos agitáció.

Nos, a mi intézményeink egynémelyikében nyomát sem látom ennek az agitációnak és ha ez intézmények hatását az életben keresem, akkor még kevésbé. Ezren meg ezren kerültek ki az élethez felkészülten ezekből az intézményekből. Hol vannak? Hogyan lehetséges, hogy a százezrek között felismerhetlenül tűnnek el, mikor mindent, amit az élet küzdelmeihez nyertek: anyagi és erkölcsi lehetőséget, zsidó kézből kapták? Vannak talán közöttük kiváló emberek, de a kiváló zsidót nem látom közöttük.

Nemde, képtelenség föltenni, hogy akik ezeket az intézményeket megteremtették, ezt így akarták. Ha így akarták volna, akkor millióikat nem adták volna kifejezetten zsidó intézményekre. Hasznos embereket nevelhetnek olyan intézmények is, amelyek nem felekezeti jellegűek. Az alkotók jól tervelték ki a koncepciójukat, a hiba később történt. A hiba akkor történt, mikor az eszme végrehajtói az eszmében csak azt igyekeztek megvalósítani, ami általánosan emberi. Ami benne zsidó érdek, azt csak mellékesnek tartották. És állítottak ez intézetek élére olyan férfiakat, akik valószínűleg nagyon jeles adminisztrátorok, ahol kell, jeles pedagógusok, szóval állítottak az élükre gyakorlati embereket, de nem olyanokat, legalább nem mindenütt olyanokat, akik lelkes és vallásos zsidók és akik a gyakorlatiasságukat nagyon bölcsen tudnák összeegyeztetni a vallásos kötelemekkel. Úgy kell lenni, — nem állítom határozottan, — hogy ezekből az egyébként derék, tanult és művelt férfiakkól hiányzik az a legmagasabb rendű intelligencia, amely nélkül ilyen intézményeket áldásosan kormányozni nem lehet. A modernszerűség olyan parancsolóan jelentkezik a közélet minden területén, hogy senki sem merészkedik ellene cselekedni és mindenki nyakra-főre modernizálni akar. És ami a mai korba való gyönyörű és egyenletes belenövést jelent, ha ezt a növést arra hivatottak irányítják, abból eltorzulások, esztelen reformereskedések származnak, ha olyanok irányítják, akikből hiányzik az a legmagasabb rendű intelligencia. Innen van, hogy egynémely felekezeti intézetünkben a vallás címén olyan

szokások honosodtak meg, amik a gyermekeket mindenre inkább szoktatják, csak éppen az igaz, a bensőséges, a soha el nem multható vallásossághoz nem. Innen van, hogy azok, akik ezekből az intézetekből kikerülnek, csak mellékesnek érzik a zsidó mivoltukat. És innen van, hogy a pesti hitközség, amely humanisztikus és kulturális céloknak szentelt millióival — akárcsak a hála okán is — ezer meg ezer harcost nevelhetne a zsidó ügynek, még százakat sem nevel.

Azt tudom, hogy ezen a dolgon segíteni kellene. Hogy lehet-e, hogy a már létező intézetek megállapodott rendszerében lehet-e, nem tudom. Annál inkább érzem, hogy ami még nem létesült, ami csak ezután fog létesülni és amit lehet jól is megcsinálni, rosszul is, azt nem szabad úgy megalkotni, hogy csak névre legyen zsidó intézmény. Azt úgy kell megalkotni, hogy hatására is az legyen.

Az életbe hivandó főgimnázium büszkesége lehet a magyar zsidóságnak és századok hálája fogja őrizni azoknak a nevét, akik megalkotását lehetővé tették és őrizni fogja azoknak az emlékét is, akik úgy alkotják meg, hogy ne csupán a tudománynak legyen az otthona, hanem a zsidó vallásos szellemnek is. Ebben az intézményben ne verjen gyökeret az a hiba, amely miatt bizonytalan volt a kulturában való eddigi előrehaladásunk. Akik ebben az intézetben nevelkednek, azokat ne a véletlen tartsa meg a zsidóságnak, hanem a tudatos nevelés, amely nemcsak a gyermekéveket béklyózza le az iskola szelleméhez, hanem kihat az egész életre. Legyen végre olyan intézményünk is, amely azt, amit eddig szellemi javakban birt a zsidóság, az elkallódástól ne csak jól-rosszul megóvja, hanem legyen olyan intézményünk is, amely új erőket erjeszt a reánk következő generációkban.

Ben Juda.

I. M. K. A. táviratmegváltási űrlapok.

Az „Izraelita Magyar Irodalmi Társulat” üdvözlő táviratok helyettesítésére elegáns kiállításban táviratmegváltási űrlapokat hoz forgalomba, melyek postán továbbítandók.

A jövedelem „Izraelita Magyar Kulturális Alap” létesítésére fordíttatik.

Ezen űrlapok darabonként helyben 40 fillérért, vidékre bérmentes beküldéssel 44 fillérért árusíttatnak.

Rendelményeket 5 darabonként, a pénz beküldése ellenében, elfogad:

Izraelita Magyar Irodalmi Társulat

Budapest, V. ker., Bank-utca 7. sz.

és az „E G Y E N L Ő S É G” kiadóhivatala.

Meturgeman.

— Üzenetek és magyarázatok. —

Irja: *Szabolcsi Miksa.*

Egy tilalom körül.

Sn. Nem kell ahhoz valami különös theologiai jártasság és talmudi tudás. A kisebb kaliberű lamdanember is tudja, hogy a kérdésre csak határozott tilossal lehet felelni. Az önök rabbija ezen egyszerűen tultette magát, holott az önök rabbija elismert talmid-chacham és járé samájim, azaz tudós és jámbor férfiu.

Lett ennél fogva az ön egyszerű kérdéséből: elvehet-e kóhénember egy elvált asszonyt? összetett kérdés. A tilalom világos, az tehát, hogy a rabbi nem ismerte volna, ki van zárva; a rabbi a törvényekhez és tradíciókhoz ragaszkodó férfiu: azt a párt mégis összeadta. Hol itt a magyarázat?

Nem elegendő az a megokolás, hogy ha össze nem adja, a férfi akkor is elveszi a mátkáját és folytatnának házasságát zsidó házasság nélkül. Mert zsidó házasságkötéssel most sem dicsekedhetnek. Mert az a kötés érvénytelen. A tilalom nemcsak akadályozó, hanem bontó természetű is. Az a házasság csak az állami törvények szerint az, vallásunk szabványai szerint az a férfi meg az a nő nem keltek egybe, mert nem *kelhettek* egybe.

Ezt a rabbi bizonyára el is mondotta annak az urnak, de ő azt felelte, hogy mégis kívánja, mégsem mond le az egyházi kötésről, mert ha le kellene mondanania... De várjunk csak egy kissé. Ismeri Bar-Kamaca esetét? Meglehetősen ismeretes dolog. Kicsiny ügy, mely a talmud följegyzése szerint szörnyű katasztrófává nőtte ki magát.

Tévedésből egy előkelő jeruzsálemi főúr lakomájára hívták. Kamecát akarta asztalánál látni a lakoma adója, de szolgálja tévedésből Bar-Kamacát hívta. Ennek ellensége volt a főúr, de Bar-Kamaca valószínűleg azt hitte, hogy ki akarja békíteni, azért hívatta. Mikor már asztalnál ültek, a durva lelkű házigazda, észrevevén Bar-Kamacát, fölszólította, hagyja el a házat. Mert ő nem hívatta, ellenségével nem ül egy asztalnál. — Adok akár milyen kárpótlást, megfizetem az egész lakoma költségét, könyörgött Bar-Kamaca, csak ne szégyeníts meg annyi ember előtt. A lelketlen házigazda nem tágitott. Bar-Kamacának szégyenszemre ott kellett hagynia ellensége házat. — Ott voltak a nagyok, a rabbik — mondotta azután magában a megszegényített ember — és nem tiltakoztak az ellen, hogy nyilvánosan így meggyalázzanak, no várjatok, ezt megkeserültek, megkeserüli az egész nemzet. És elment a császárhoz és szólt: Azt hiszed, ura vagy Judeának. Mibe sem vesznek tégedet a zsidók. — Mivel bizonyítod? — kérdezé az imperator. — Küldj oltárukra áldozatot, majd meglátod, nem utasítják-e vissza. — Megpróbálom — szólt a caesar — és átadatott Bar-Kamacának egy hibátlan állatot és megüzente a papoknak, hogy áldozzák azt föl Izrael Istenének tiszteletére az ő, a császár nevében. Meg is

cselekedték volna, ha Bar-Kamaca utközben föl nem hasította volna az állat felső ajakát. Az állat ezáltal alkalmatlanná vált arra, hogy oltárra kerüljön. De csak a zsidók oltárára. A rómaiaknál csonkaszájú állatot is áldoztak. A papok a küldőre való tekintettel a hiba ellenére is el akarták fogadni az áldozatot, mire előállott Zacharja ben Abakolosz és szólt: nem járja, hogy kifejezett tilalom ellenére hibás állatot áldozunk. Mit fog ehhez szólni a nép? És a császár áldozatát el nem fogadták. Ez Róma részéről olyan viharra szolgáltatott okot, hogy belepusztult Jeruzsálem. E történetet hallva, így szólt rabbi Jochanan: Zacharja ben Abakolosz jámborkodása okozta, hogy földulatott a szentély és annyi baj szakadt Izraelre. (Gitin traktátusa 56. A.)

Rabbi Jochanan kritikája lebeghetett az önök rabbija szeme előtt. A földesur, ki nem tudta leküzdeni ama elvált asszony iránt való szerelmét (annak a válásnak is ő volt az okozója), de másrészt feleségévé sem akarta tenni chupa és kiddusin nélkül, — hatalmas ur a szóban lévő rabbi hitközségében. Nagyrészt fenntartója, de ez még nem minden. Azzal fenyegetőzött, hogyha a rabbi nem enged, rajta lesz, hogy a hitközség kettéváljon, szóval teremt magának a hitközségben új hitközséget. *Mert ez nálunk lehetséges.* Nem támadt-e legújabbban is akárhány hitközség a hitközségben? A kultuszminiszteriumban a világért sem rajonganak, a zsidókért, szaporodásuknak meg éppenséggel nem örvendenek, de szívesen látják a hitközségek szaporodását. Mert a hitközségeket illetőleg egy és ugyanabban a helységben kettő mindig kevesebb, mint egy. Egy megáll. Kettő züllik. Különösen nagy meglepődéssel veszik, ha haladó hitközség orthodox hitközséget szül.

A rabbi őrizte, óvta, védte községében az egyseget és a békét és nem akarta, hogy valamelyik rabbi Jochanan elmondhassa róla, hogy jámborkodása földulta hitközségét. Neki a községe a szentélye, a Jeruzsáleme, a szentföldje, nem akarta kockára tenni.

Vigasztalódik azzal is, hogy nem olyan tilalmat szegett meg, mely gyakran találhat utánczókra. Végtére is nem minden zsidó származik Mózes és Áron családjából, másodszor nem minden kóhanita ivadék szerelmes elvált asszonyba, kit minden áron feleségévé akar tenni, harmadszor nem minden kóhén, ki ilyen szerelembe esett, él-hal a rituális házasságkötésért.

Ezzel nem azt mondtuk, hogy a kóhén és gerusa egybekelhetnek. Sőt. Tiltja abszolút tilalom. A rabbit sem védjük, mire nem is hívott föl és azt sem mondjuk, hogy nem hibázott. Mi csak elmondtuk, hogy őt mi vezette és elmondjuk még azt, — és sulyt csupán csak erre helyezünk — hogy ha majd Magyarországon olyan viszonyok lesznek, hogy nem mindenki fenyegetődzhet azzal, hogy a hitközséget kettészakítja és alkot majd orthodox hitközséget: különben jóra való, jámbor és tudós rabbik nem kerülnek abba a helyzetbe, hogy községük egységének megmentése érdekében megszegjenek nyilvánvaló vallási tilalmakat.

Két prófécia.

Mm. Micsoda gondolat, hogy a talmud ilyet *komolyan* állítana! Volt egy eset, hogy egy bolond valami kijelentést tett, ami véletlenül valóra vált, mire egy talmudszerző azt a tréfás megjegyzést tette, hogy mióta a jeruzsálemi szentély elpusztult (mert azelőtt igenis voltak próféták), a prófécia a bolondok tulajdonává vált. Ezt komolyba venni egyszerűen szakrilegium, mert kigunyolása volna az igazi prófétáknak, kiknek művein épülünk s kiket még soha írói nagyság utól nem ért. Rabbi Jochanan — mert ő a mondás szerzője, — egyszerűen viccelődött. Mert hisz ne feledjük, hogy közönségesen ugyan úgy tudják azt a talmudi megjegyzést, a hogy Ön is idézi, hogy t. i. most már a bolondoké a prófécia, de a szövegben még más valami is van. Az, hogy a bolondoké és a *kislányoké*. Nézze, vagy nézesse meg a szöveget Baba-Batra traktátusa 12. B. alatt és meg fog erről győződni. Még ha eszébe is jutna tehát valakinek az a képtelenség, hogy a talmud, mint a keleti népek egyáltalán, a bolondokat szenteknek és érinthetetleneknek tekintette, ezt a mondást még sem vehetné komolyba, mert hisz nem csak a bolondokról szól. És a talmud szövege el is mondja az eseteket, melyek a föltétlenül tréfálkozó, vagy ha tetszik, szatirizáló állítást provokálták.

A bolond jóstehetségét a következő eset bizonyítaná.

Mar bar rav Asinak, megjósolta egyszer Machuza piacán egy bolond, hogy ő lesz a főiskola feje, amely állás akkor éppen betöltésre várt. Csahogy a mesterek nem is gondoltak Mar bar rav Asira, ki éleseszű és nagy tudású ember volt, de egyébbel, pl. protekcióval, összeköttetéssel, nemes származással, úgy látszik, nem rendelkezett. A mesterek Daftei rav Achát akarták. A választó gyűlésre meghívták Mar bar rav Asit is, de nem ment el, mire két mestert küldöttek érte. A két küldöttet rav Asi fia soká tartotta szóval, mert csupa ész volt s aki szavát hallotta, nem tudott tőle megválni. Elküldöttek azután Marért más két mestert, de ezeket is megbabonázta szavával és megfélelkezve küldetésükről, ott maradtak. A gyűlés most már a négy küldöttért küldött két mestert, csakhogy ezek is ott felejtették magukat, mert Mar bar rav Asi kifogyhatatlan volt a legmegkapóbb dolgok előadásában. Jöttek erre újból ketten (mert a mesterek mindig kettesével jártak) és újból ketten, míg tizen voltak a küldöttek. Mar bar rav Asi még csak most kapott igazán az előadásba. Előadott, hogy csak úgy szikrázott tőle a hallgatók szeme, és a hallgatók száma mind nagyobbra nőtt és mind nagyobb lett a lelkesedés és be sem fejezte még előadását, mikor a mesterek őt kiáltották ki fejüknek.

(Ebből, közbevetőleg mondván, megtudják sokan, honnan származik az a megjegyzés, melyet bizonyára sokan hallhattak már talmudistáktól és talmudisták mellett járóktól, hogy ez vagy az nem valami nagy Mar bar rav Asi, ami azt jelenti, nem valami találékony, illetve nagyeszű ember.)

A másik eset, melyre az idézett mondás vonatkozik, és mely, mint említettük, a kislányokat is említi, a következő:

Rav Chisdának, a nagyhirű mesternek volt egy édes kislánya, kit atyja annyira szeretett és ki viszont atyjához annyira ragaszkodott, hogy rendszeren együtt lehetett őket látni. Egy napon két új tanítvány mutatkozott be Rav Chisz-

nának: a később mesterénél is nagyobb hirre szert tett Rabba és Rama bar Chama. A kislány, édesatyja tág köpenyege egyik szárnyába bujva, hallgatta a beszélgetést. Rav Chisda tréfás kedvében azt kérdezte a kislányától, hogy a két bácsi közül melyiket akarja? — *Mindakettőt*, felelt a kislány. És ez valóra is vált. Mikor a kislányból nagy lány lett, feleségül ment Rama bar Chamához, de ez fiatalon meghalt, mire nőül vette a fiatal özvegyet az akkori Izrael új világossága: Rabba.

E két esetre célozva, mondotta tréfásan Rabbi Jochanan: „misecharav bét-ha-mikdas nitela nevua min ha-neviin venitena lesotim u-letinókót“, azaz: mióta elpusztult a szentély, elvétellett a prófécia a prófétáktól és adatott a bolondoknak és kislányoknak.

A béke.

Szfm.-Sblcs. Az igazmondás fenséges kötelesség, olykor azonban még sem más a nemtelen lélek takarójánál. Törődik is a semmirekellő azzal, hogy amit mond, igaz legyen. Sebet akar ejteni, vizsályt akar elhinteni, el akarja szakítani egymástól az egymáshoz tartozókat, az egymásért rajongó jó embereket, hát mond igazat, mert „az igazat csak meg kell mondani“. Nem, Doctor ur, ilyen igazmondás nem kell. Ennél nemesebb és szebb bizonyos hazugság.

Az igazmondásnak fölötte áll a béke. Igazmondás, mely békét bont, bűn. Végtelenül kedvesebb nála a hazugság, mely a békét szolgálja. A béke az emberi javak legnagyobbika. Megnemesül a hazugság is, mely megerősítéséhez, fenntartásához hozzájárul. Ez nem a hazugság dicsérete, hanem annak a kifejezője akar lenni, mily nagy és dicső, mennyire mindenkinek fölött álló a béke. Csak csekélyke példa az Ön praxisából. Megmondja-e Ön az igazat a véleményét tudakoló betegnek, ha felismerte, hogy el van veszve, hogy rajta ember többé nem segíthet? Aljas gonosztevő volna, ha nem hazudnék neki, hogy lelke nyugalma fel ne dülje. No lám! Ugye van eset, hogy a hazugság becsületbeli emberi kötelesség, míg az igazmondás a legnagyobb elvetemedettség.

A beteg nyugalmanál is szentebb a férj és feleség közti egyetértés. Aki ezt megbontja, ha a legtisztább igazmondással teszi is, becsúszott lélek, rabló és betörő.

A bibliai fejezetnek, mely a vizpróbáról szól, nem más a célja, mint hogy a férj felébredt gyanuját eloszlassa és asszonyával újból kibékítse. A vizpróba aktusa közben eltöröltött az Ur szentséges szent neve (lemosták a keserű vizek), ami arra figyelmeztet, — így tanítja a talmud — hogy ha férj és feleség között békét szerezhetsz, meg kell azt tenned még a neved (hired) megrongálása árán is. Mert az Ur törvényében minden intézkedés valami jóra és nemesre oktat.

Van erre vonatkozólag egy másik csodálatos tanítás is a talmudban.

Szára anyánk hallja az ajtó mögött, amint az Ur küldötte megjósolja férjének, hogy egy éven belül fia lesz. Elmosolyodik erre Szára és szól: Én még szülnék? Meg aztán öreg is már az uram. Ezt a kételkedő beszédet szemére lobbantja az Ur Ábrahámnak. — Miért nevet Szára, — hangzik

Isten szemrehányó szava — mondván, „miként szülhetnék én, mikor már öreg vagyok?“ Eddig a biblia elbeszélése. Megjegyzí már most a talmud: Veszitek-e észre, hogy az Ur változtatott Szára beszédén? Mert Szára nem azt mondotta, hogy ő az öreg, hanem azt, hogy a férje az. Miért tért el az Ur, Ő a legmagasabb igazság, az igazságtól? Mert nem akarta megbolygatni a békét férj és feleség között, mert Ábrahámot bántotta volna, ha megtudja, hogy Szára őt olyan nagyon öreg embernek mondja. És miért közli ezt a Szentírás? Azért, hogy tanuljunk belőle. Tanuljuk belőle azt, hogy ha az igazmondás veszélyeztetí a békét, az igazmondásnak nincsen helye. A béke kedvéért az Ur is mellőzte. (Jebámót traktátusa 65. B.)

Áron Mózes távolléte alatt a nép unszolására Ápist készített Izraelnek és ugyanez az Áron lett a papok őse, az első kóhen gádól. Miért? — Mert békeszerző volt. — Hogy szerezte a békét? — Ha hallotta, hogy két barát összeveszett, felkereste az egyiket és szólt: El sem képzeled, milyen lelkifurdalása van ellenfelednek. Roppantul fáj neki, hogy megbántott, ezerszer megbánta és nincs nagyobb vágya, mint hogy megbocsáss neki, hogy megint jó barátja légy. Ugyanezt mondotta a másíknak is úgy, hogy mikor a két ellenség találkozott, egymás karjába dőltek és boldogak voltak, hogy újból barátokká lehettek. Ő volt azért az igazi főpap, az Ur nemes fölkenntje. (Ábót di R. Nathan 12. fejezete kezdetén.)

Ha oly fontos a béke egyes emberek közt, — szól a talmud tana, — milyen elképzelhetetlen nagyok azok, kik egész csoportoknak, városoknak, vagy országoknak óvják meg azt. Azok az igazi nagyok, a népek szent pásztoraí, a dicsők és halhatatlanok.

Van olyan merész kijelentés is, hogy a bálványt imádó, de egymást szerető emberek kedvesebbek az Ur előtt az egymást gyűlölő igazhívők községénél. (Tanna debé Eliáhu Zutta 9. fejezete.)

Ily megbecsülhetetlenül nagyra tartják a mi tanításaink a békét és egyetértést. „Az Ur sem tudott nagyobb kincset Izrael számára, — hirdetik mestereink — mint a békét“ (Ukeim III. fejezete). Belátja ezeknél fogva, Doctor ur, hogy nem rajonghatunk községekét földaraboló, az egymással a legnagyobb békében élő, sőt apát ííuval és férjet feleségével is összevesztő önök szentjéért, aki az „igazmondás“ parolájával indul hareba a béke ellen, holott az igazmondás, mely a békét zavarja, szeretetlenséget terjeszt és az embereket egymástól elválasztja, a legelfajultabb hazudozásnál is alávalóbb.

Szent betyárság.

Mc. Kétségtelen, hogy az az ugynevezett cikk nagy pimaszságnak a folyománya, de nincs igaza abban, hogy az orthodoxia felelős érte. A jobb érzésű orthodoxok, — és ezek száma, hál Istennek! nagy, — bizonyára szintén undorral fordulnak el a zsargonujság szent betyárkodásától, mely sebzett atyai érzéseket sem kimél, sőt épp ezek szolgálnak neki alapul arra, hogy a különben is sujtott férfit alávaló módon megrágalmazza. Az embernek szinte fáj, hogy olyan alacsony gondolkodású kreaturák egy hiten vannak vele. Mennének a pokolba és válnának orthodox hitűekké, értem oroszokká, azok között nem hatnak olyan kinosan a lélek durvaságai.

Tudjátok-e —, meséli olvasóinak a נעאראניע שמד ונאראניע אונד סעמינאר című vezércikk, — miért nem akart tudni az Alliance Israelite Universell magyarországi elnöke, több neológ tisztség viselője, és ami a fő, a rabbiképző intézet vezérlő bizottságának a feje, leánya házasságáról? Azért, mert zsidóhoz ment feleségül. Ő arra akarta kényszeríteni, hogy kereszténnyel kössön házasságot, akár kikeresztelkedve, akár vegyes kötés segítségével, ami körülbelül mindegy.

Ezt a rondaságot oly férfit ellen követi el az az állítólag orthodox érdekeket szolgáló ujság, aki vezette az üldözött orosz zsidók segélyezésére nálunk folyt akciót s aki maga is ezekkel járult hozzá a gyűjtött összeghez. Akinek segítő keze mindenhol ott van, ki befolyását mindenhol latba veti, ahol zsidókat hitükért bántanak. Aki ideje és tevékenysége javát a zsidóság ügyeinek szenteli. Aki esztendőket óta állandóan a tanulók százait tápláltatja, kiknek kilenc tizede orthodoxok gyermekei. Aki még soha senkinek rosszat nem tett, de ezekkel tett jót és legfőbb törekvése, hogy segítsen, sebeket gyógyítson.

Ezt a férfit, a filantropok e méltó utódát, a kevesek egyikét, talán az egyetlenegyét, kit a külföldi zsidóság is hitfelei igaz védőjének és erős támaszának tekint, ezt a férfit sem kiméli a szentelt nyálka és ezt akkor, mikor mint apára sujtott le rá a kifürkészhetetlen végzet.

Ő tudja, a zsargonujság tudja, *Hatvany-Deutsch* József neki megsugta, hogy azért maradt le leánya esküvőjéről és azért tartotta távol magát attól az egész Hatvany-család, mert az apa nem akarta, hogy leánya zsidóhoz menjen nőül.

És ezt el kellett mondania a lapnak e hét csütörtöki számában, különben kár esett volna a hithű Izraelben.

Hogy van egy hitközségi elnök, aki összes gyermekeit megkereszteltette, arra annak idején többször figyelmeztettük a szent ujságot, de hallgatott mélyen és állhatatosan, mert az a hitközségi elnök orthodox hitközségnek volt az elnöke.

Volt és annak is maradt, míg csak meg nem halt.

Hatvany-Deutsch József távol áll a gondolattól is, hogy gyermekét hittagadásra akarná bírni, sőt misem fájna neki jobban, mintha ennek még csak a szándéka is fölmerülne, de érte gyermekében csalódás, pletykálnak is mindenfélét, hát, nem arra való ilyenkor a négyzetes szent betű, hogy alávaló gyanúsítással még jobban elkeserítsék azt a férfit, ki a „neológok“ nagy embere és a rabbiszeminárium vezérlő bizottságának érdemekkel koszoruzott elnöke.

Vegye tudomásul ezen az uton a tisztelt férfit, hogy a tisztességes emberek, kik azt a lapot olvassák, jobban ütköztek meg azon az alávalóságon, mint ő maga, ki a dolgon nagyot kacagott, ami azonban mitsem változtat annak a cikknek karakterén; mert az megmarad annak, ami, t. i. pimaszságnak.

A női pápa.

HRN. De igenis, van nyoma a dolognak a héber krónikákban is. A megbízható „Széder Haddórót“ egész pontos adatokat közöl róla. Az esetet a 9. századba helyezi. Lothar császár idejében, írja az említett krónika, a világteremtés 4613. és a keresztény időszámítás 853. évében János néven pápát választottak, kinek nagy volt a tudása, de megesett vele az, hogy uralkodása 3. évében egy nagy körmenet alkalmával az amphitheatrum és a Kelemen-templom között rosszul lett, összeesett és — gyermeket szült. János ugyanis nő volt, kit Ágnesnek hívtak s ki már gyermekkorában férfit ruhát öltött. Szülővárosát, Mainzot, egy diáktársával együtt hagyta ott és Angolországba vándorolt. Ott meghalt a kísézője, mire Ágnes Rómába, később Athénbe ment, ahol éles eszével, roppant szorgalmával és tudásával annyira kitünt, hogy fiatal kora ellenére magas papi állást ruháztak rá. Rómába visszatérve, a tanítványok serege vette körül és mikor IV.

Leó pápa meghalt, őt, ki a János Anglicus nevet viselte, választották utódának.

Hogy mi volt a női pápa sorsa, arról két verzió van. Az egyik szerint meghalt az utcán, miután szült és azon a helyen el is temették (a helyet női szobor jelöli); más adatok szerint meggyógyult, letették és kolostorba zárták, ahol még soká élt.

Bizonyos, hogy a zsidó krónikás ezeket az adatokat nem az újjából szopta. Troppau Márton krónikája sokkal előbb említi a pápanőt, mint a héber „Széder Haddórót“ és hozzáteszi még, hogy a helyet, ahol az a malheur történt, azóta kerülnek a körmenetek, továbbá, hogy azóta pápaválasztás előtt meggyőződnek, hogy a jelölt a férfinemhez tartozik-e. Mennyi ebben a történelmi adat és mi irandó belőle a meseköltés rovására, azt állapítsák meg a pápák történetének kutatói.

Város-Szalónak. *Mig nem látjuk az aktát, nem hihetünk e hirnek. Sok lehetetlennek vélt dolgot engedett meg magának a zsidó hitközségekkel szemben a jelen kultuszminiszterium zsidó ügyeinek vezetője, de azt még sem képzelhetjük el, hogy egy hitközségie egyszerűen ráírjon, hogy alapszabályait megsemmisíti, pláne akkor, mikor azokra még csak elavultságot sem lehet ráfogni, minthogy csak négy esztendővel ezelőtt hagyta azokat jóvá ugyancsak a vallás- és közoktatásügyi miniszterium. A dolog úgy történt volna, — írja ön — hogy valaki adóügy dolgában panaszt tett a hitközség ellen. A miniszterium a panasztevőnek adott igazat, mire azonban kisült, hogy a miniszterium határozata összeütközik a hitközségi alapszabályokkal. — Ugy?, szölt volna erre a zsidó ügyek vezetője — az alapszabályokkal? Azon könnyen lehet segíteni. Megsemmisitem.*

És megsemmisítette.

Hát ez egyszerűen hallatlan. Hisz ezek után az sem lehetetlen, hogy Makay Béla nagyságos ur egy szép napon elrendeli, hogy a hitközségek egyszerűen feloszlatandók. Mondom, nem hihetem a hirt, mig nem látom az aktát.

Naptár:

Vasárnap (1909. április 25-ike) 5669. Ijar hó 4-ike. Hétfő 5-ike. Kedd 6-ika. Szerda 7-ike. Csütörtök 8-ika. Péntek 9-ike. Szombat 10-ike. **Heti Szidra: Achré és Kdósim.** (Mózes 3-ik könyve 16-ik fejezetének kezdetétől a 20-ik fejezet végéig.) Haftóra: „Haló kivené kusijim átem li bené Jiszroél“. . . (Amosz próféta 9-ik fejezete 7-ik versétől a 15-ik versig.)

Előfizetési felhívás.

Azokat a tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetése

1909. évi április végén lejár,

szintugy azokat, akiknek előfizetése előbb járt le, tisztelettel felkérjük, méltóztassanak előfizetésüket megújítani, nehogy a lap szétküldésében fennakadás történjék.

A Kiadóhivatal.

HIREK.

— **Elöljáróválasztás.** A minap említettük, hogy a pesti hitközségnél Kornfeld Zsigmond báró elhunytával megüritült alapítványügyosztályi előjárói tisztségre számos tisztelője és barátja Székely Ferencet, a belvárosi bank elnökgazgatóját kívánta kandidálni, aki mindazon tisztségekben, ahová akár felekezeti, akár társadalmi életünkben a bizalom állította, a hozzáfüzött várakozásokon túl is megfelelt. Székely Ferenc, mint értesülünk, el is fogadta volna, de mivel azt tartja, hogy hitközségnél bizalmi állásba harc útján jutni nem szabad s mert látja, hogy a hitközségi képviselőlet számos oly tagja, ki Ehrlich G. Gusztávot tekinti vezérének, az alapítványügyosztályi előjárói tisztséget ennek szánta és érdekében a képviselőtestületi tagok között az agitációt meglehetősen erővel meg is indította, Székely Ferenc, aki erről tudomást szerzett, kijelentette, hogy választási harcra alkalmat adni semmi szín alatt sem kíván és annak kijelentésére jogosított föl bennünket, hogy kéri barátait: tekintsenek el az ő kandidálásától, mert az előjárói állást ezuttal megválasztatása esetén sem fogadhatná el. Ugyanitt megemlítjük, hogy nemcsak Ehrlich G. Gusztáv jelölése, illetőleg megválasztatása érdekében indult meg az agitáció, hanem egy másik tekintélyes párt Leitner Adolf országgyűlési képviselő nevével indul a választási küzdelemben. A magunk részéről annak az óhajtnak adunk kifejezést, hogy mivel ezuttal városi, vagy országos képviselőválasztásról nincs szó, nagyon kíváncsiak volnánk, ha választási harc nélkül, a megszokott módon, egyhangúlag, igaz érdemeket ismerve el, töltenék be a pesti hitközségnél megüritült előjárói tisztséget.

— **Utazás a Szentföldre.** A magyar utazási vállalatától a következő levelet kaptuk.

Budapest, 1909 április 21.

Az „Egyenlőség“ tekintetes Szerkesztőségének

Budapest.

Alulírott Magyar Utazási Vállalat Részvénytársaság céljaul tüzte ki, hogy úgy mint a más vallásfelekezetek évente legalább egyszer zarándokcsapataikkal fel szokták keresni a Szentföldet, Palestinát, az izraeliták részére is alkalmat kíván nyújtani, hogy a Palestinába zarándokolni szándékozókna alkalmuk lehessen minden esztendőben a nekik drága helyeket fölkeresni.

Ezen célunkat csak úgy leszünk képesek elérhetni, ha a tekintetes Szerkesztőség ebbeli törekvésünket úgy becses lapja révén, valamint az igen tisztelt Szerkesztő urnak utmutatásával bennünket hathatósan támogatni fog és minthogy tudomásunk van arról, hogy a tekintetes Szerkesztőség kezdeményezésére a Jeruzsálem és Bethlehem közötti uton fekvő Ráchel sirja fölé emelendő új mauzóleum céljára gyűjtést indított meg, ezen mauzóleum fölépíthetésének költségeihez való hozzájárulásunkat készséggel ajánljuk föl akként, hogy az általunk minden évben rendezendő izraelita zarándoklatban résztvevő minden egyes utas után a tekintetes Szerkesztőség erkölcsi támogatása fejében fentnevezett alap javára 4 koronát a tekintetes Szerkesztőséghez juttatunk.

A midőn a tekintetes Szerkesztőséget arra kérjük, sziveskedjék ezen a hitélet emelését célzó törekvésünket

minden irányban a leghathatósabban támogatni, nem mulasztathatjuk el, hogy a Szerkesztőségnek szíves közreműködéséért és erkölcsi támogatásáért már most is legőszintébb köszönetünket nyilvánítsuk.

Fogadja a tekintetes Szerkesztőség megkülönböztetett tiszteletünk őszinte nyilvánítását és vagyunk szolgálataikra készen

*Magyar Utazási Vállalat Részvénytársaság
(Menetjeggyiroda) Hlatky.*

Budapest, VII., Erzsébet-körut 12.

A levélíró kívánságának készséggel teszünk eleget. A Szent föld megismerését és hitfeleink vallásos érzületének a szent rögök mellett való megerősödését szükségesnek tartjuk és ha e fölfogásunk érvényesítésével annak az akciónak, amely az első szentföldi zsidó zarándoklat ötletéből sarjadt ki és Rachel ősanánk sirjának méltó módon való megjelölésére irányul, külön szolgálatot is tehetünk, kétszeres lesz a mi örömünk. Az idénre tervezett zarándoklat, mint értesülünk, három nappal az ezévi ünnepek lefolyása után, *október 21-én* indulna el. Tervezete úgy készült, hogy az ut lehetőleg rövid és igénybevétele olcsó legyen. A zarándoklat külön hajóval direkt Jaffába szállítaná és vissza is egyenes utat választanának. A Jeruzsálemben való tartózkodás hat napra van tervezve. Elsőosztályú utasokra nem számítanak. A II. és III. osztályú utasok így megfelelő kényelem mellett olcsóbbért tehetik meg a szívet-lelket gyönyörködtető és fölemelő szép utat.

— **Papiktatás.** A nyíregyházai status quo hitközségnek nagy ünnepe volt f. hó 20-án. Három év óta üresen álló rabbiszékét töltötte be *Bernstein Béla dr.-ral*, a szombathelyi kongresszusi hitközség volt főabbijával, aki a pesti rabbiszeminárium növendékei közül került ki és tudományos munkálkodásával, konzervatív érzelmeivel és törekvéseivel egyaránt számottevő sikereket ért el, új állomáshelyén pedig valósággal missziót van hivatva teljesíteni. Nyilván ez volt a vonzóerő, amely eddigi szeretettel és ragaszkodással hódoló hívei köréből elszólitotta és új föladatak szolgálatába készséggel állította.

Nyíregyházai hívei nagy várakozással tekintettek új főabbijuk székfoglalása elé. *Führer Mihály* hitközségi alelnök vezetésével nagy küldöttség utazott eléje s a megye határszélén, Rakamazon, meleg érzéssel köszöntötte a családjával és rokonaival Szerenes felől érkező lelkipásztort, amire ez hangulatosan válaszolt. A nyíregyházai állomáson *Rosenberg Emil dr.* hitk. elnök az előljáróság és képviselőtestület élén fogadta a főabbit és kíséretét, lendületesen üdvözlővén új hívei körében. A város nevében — s ez az idők változásának bizonyossága — *Majerszky Béla* polgármester néhány szívélyes szót intézett a város legújabb polgárához. *Grosz L. H.* urnő, a nőegyesület elnökhasszonya a nőegylet küldöttsége élén a főabbit feleségéhez intézett néhány köszöntő szót, az ifjuság képviselőjében pedig két fiatalember pompás csokrot nyújtott át, miközben *Bernstein Béla dr.* a polgármester és a hitközségi elnök szíves fogadásáért mondott köszönetet.

Ezek megtörténtével a menet hosszú kocsisorban a dusan fellobogózott utakon, ahol ez alkalomra sok üzletet bezártak és véges-végig ünneplő közönség foglalt helyet, a főabbit lakása elé hajtattott. A menetet a város kapitánya nyitotta meg. Ezt követte a város négyes díszfogatán a főrabbi és a hitközségi elnök. A lakás előtt iskolás gyermekek sorfala és nagyszámu közönség harsány éljenzéssel fogadta az érkezőket.

Miután a lakásban új gazdái elhelyezkedtek, *Baruch Arnold* vezetésével küldöttség jött a főabbitól, hogy a tem-

plomba kísérje. A templom főbejáratához diadalkapun át vezetett az út. Előtte *Burger Mór*, az előljáróság érdemes nesztorja, szívhez szóló beszéd kíséretében adta át a templom kulcsát az új papnak, akit *Adler Illés dr.* pesti rabbi is fogadott és kísérte megillető helyére. Eközben *Lieber Sámuel* főkantor vezetése alatt a kantus énekelte el a programmba foglalt zsoltárszámot, amit a kántor és énekkar közreműködésével a tanulóifjuság által előadott Szózat és a minchaima követett.

Elhangzása után *Adler Illés dr.* lépett a szószékre, hogy gyönyörű nyelvezetű, mélységes tartalmu, igen hatásos beszédben, melyet a közönség áhitattal, sőt sokan könyekig megindulva hallgattak, beiktassa paptársát új tisztségébe. *Bernstein Béla dr.* székfoglalója ekkor került sorra. A tulzsufolt templomban, ahol a megye és város hatóságai, egyházak és a környék is erősen voltak képviselve, nagy csendben ment az új pap a szószékre. Hatalmas beszédét, melyet a szentély előtt költői héber imával vezetett be, ehhez a tételhez fűzte: „Az örökkévaló kegyelmét emlegetem, az örökkévaló dicséretét mindazért, amit elkövetett velünk az örökkévaló.” Ezt fejtette ki nagy virtuozitással, tudásának gazdag tárházából csodás kincseket szedve elő, művészien kezelve a magyar nyelvet, a szívek érzelmeit, a lelkek áhitatát. Hatása szenzációszámra ment. Ez alól a közönség akkor sem tudott fölocsudni, amikor a beszéd végeztével újra a kántor éneke következett. Csak mikor az ifjuság rázendített a magyar nemzet összefoglaló imádságára, a Himnuszra, akkor tudott a fascinálo áhitat egy másik hasonló érzületben: a honszerelem megnyilatkozásában fölolvadni.

A templomi ünnepség végeztével a főrabbi lakására vonult és fogadta a küldöttségeket. Először a hitközség tisztviselői tisztelegtek előtte, *Friedmann Vilmos* rabbi vezetésével. Utána *Rosenberg Emil dr.* a hitközség előljáróságával és képviselőjével, továbbá *Krausz Vilmos* debreceni főrabbi a debreceni status quo hitközség küldöttségével, valamint számos jóbarát és ismerős járult eléje. A többi fogadást, mivel az utazás, a székfoglalás és a válaszok kimerítették, a főrabbi másnapra halasztotta.

Este 400 teritékes banket volt. Ezen a hitközségi tagokon kívül a megye, a törvényszék, a város, a többi egyház, a gimnázium, a pénzügyigazgatóság, a vasut, a posta képviselői is résztvettek. Ott voltak a keresztény honoráciorok közül: *Mikecz Dezső*, *Majerszky Béla*, *Kovács István*, *Eckardt Elek*, *Somogyi Gyula*, *Kiss József*, *Péchy Gyula*, *Geduly Henrik*, *Paulik János*, *Bogár Lajos*, *Kertész Bertalan*, *Bartók Jenő dr.*, *Juhász Etele*, *Szikszay György dr.*, *Kovács Elek dr.*, *Wildt György dr.*, *Leffler Sámuel*, *Mikecz István*, *Polinszky Ágoston*, *Eötvös Pál*, *Leschák Antal*, *Szesztay Zoltán dr.*, *Novák Gyula*, *Osgyán József* és még igen sokan. Az első felköszöntőt *Rosenberg Emil dr.* mondotta a királyra, utána *Halasi János dr.* a hitközség, *Mikecz Dezső* alispán a vármegye, *Majerszky Béla* polgármester a város, *Paulik János* ág. ev. lelkész egyháza nevében üdvözlötte *Bernstein Béla dr.-t*, *Haas Ignác* *Mikecz Dezső* alispánt és a vármegyét, *Hoffmann Mór dr.* *Majerszky* polgármestert és a várost, *Leffler Sámuel* gimnáziumi igazgató a hitközséget és vezetőit, *Friedman Vilmos* helyettes rabbi *Adler Illés dr.-t* köszöntötte. A pesti rabbit, kinek templomi beszéde roppant hatást tett és kit nagyban ünnepeltek, *Paulik* evangélikus lelkész is felköszöntötte és mint a szónoklat mesterét üdvözlötte. *Bernstein Béla dr.* beszéde következett ezután, mely a felekezetek boldogulását és békéjét választotta tárgyául. Szólt még *Geduly Henrik* ág. ev. lelkész a felekezetek összeforradásáról, *Adler Illés dr.*, *Bernstein Sámuel*, *Korein* a szombathelyi orth. hitközség elnöke (*Adler Illésre*), *Baruch Arnold*, *Stern József* (Debrecen), *Fried Salamon*, *Schwarz Ede*, a nyíregyházai orth.

hitközség elnöke, Széll Mihály a kisvárdai orth. hitközség elnöke, Schwarz Jakab a vajai orth. hitközség elnöke, Pick Gyula dr. stb. A vacsora során 140 üdvözlő sürgönyt olvastak föl. Köztük: Meskó László államtitkárét, Petrovics Gyula apátplébánosét, Schwarz bécsi, Bacher pesti, Büchler londoni szemináriumi rektorét, Löw dr. szegedi főrabbiét, a pesti hitközségét, a székesfehérvári orth. hitközségét.

A főrabbit elkisérték Szombathelyről: Deutsch Sámuel, Eizinger Mór, Lorka Ignác, Honig Dávid előljárók, Korein Dezső orth. hitközségi elnök. *Debrecenből* megjelentek: Krausz Vilmos főrabbi, Szántó Sámuel dr., Stern József. Kisvárdáról: Széll Mihály orth. elnök, Reiszmann Samu, Vajáról: Schwarz Jakab orth. hitk. elnök, Rozsnyóról: Engel dr. hitk. elnök, Nyiregyházáról az orth. hitközség képviselőjében: Schwarz Ede elnök, Pápáról az orth. hitközség képviselőjében: Korein József és Vilmos, Sopronból: Keszli Ignác, Rakamazról: Löwinger hitk. elnök és a tokaji orth. hitk. elnöke.

Ez a kis névsor bizonyossága annak, hogy a nyiregyházai hitközség új főrabbija a maga személyével nemcsak a felekezet külső helyzetében gyakorolhat székhelyén igen kedvező befolyást, hanem a felekezeten belül a pártárnyalatok között is nyilvánvaló pacifikáló munkát végez. Kongresszusi, status quo, orthodox hitközség gyűlteke össze Nyiregyházán közösen ünnepelni — ami ily ünnepélyes alkalmakkor, illetőleg ilyenkor legkevésbé szokott előfordulni. A felekezeti pártárnyalatok ezen békés találkozását, képviselőik kölcsönös megbecsülését igaz örömmel jegyezzük föl. Biztató szimptomát, a felekezeti pártárnyalatok hiva valódi meggyőződésének önkéntelen megnyilatkozását látjuk benne s a felekezet közviszonyai szemponyjából szívesen tulajdonítunk neki oly jelentőséget, mely a helyi kereteket messze túlhaladja. Ez a legjobb út a régen óhajtott kölcsönös megértéshez.

— **A magyar izr. kézmű- és földmívelési egyesület** választmányja Adler Lajos alelnök vezetésével e héten ülést tartott. A napirend előtt kegyelettel adóztak Kornfeld Zsigmond báró emlékének, megemlékeztek *Sonnenenthal* Adolf lovag elhunytáról, aki az egyesületnek 1876 óta tiszteletbeli tagja volt. Dr. *Neuman* Árminnének, az elhunyt elnök özvegyének a választmányhoz intézett levelét, amelyben az egyesület részvétét megköszönve, megható szavakkal buzdítja és kéri a választmányt a kertészképző telep megkezdett művének megalkotására, megilletődéssel vették tudomásul. A kertésztelep céljára legutóbb a következő alapítványok fizették be: Csetei Herzog Mór báró II. részlet 10,000 K, özv. Milch Dávidné és gyermekei 3000 K, Gutmann Vilmos báró I. r. 1000 K, Első magyar általános bizt. társaság I. részl. 600 K, Tsuk Sándor 500 K, Ágoston Lajos pedig 1000 koronás alapítványát 3000 koronára emeli fel. Az egyesület általános céljaira a következők adakoztak: a Pesti hazai első tak.-pénzt.-egyesület és Herzmann Berthold egyenként 200 koronát, az Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár, a Budapesti központi takarékpénztár és egy nizzai társaság 100—100 koronát. A kertészképző telep szervezésére kiküldött bizottság bejelentette, hogy az épülettervek már elkészültek, a hatósági építési engedély megvan, úgy hogy az építkezést a napokban megkezdik s még ez évben be is fejezik. Az állami földmivesiskolákban tanuló földmivesnővendékek előterjesztett félévi bizonyítványait, melyek a növendékeknek kitűnő és jeles előmenetelét tanúsítják, meglelégedéssel vették tudomásul. Majd a folyó ügyeket, végül pedig a f. évi költségvetést tárgyalták, melynek kapcsán Adler Lajos alelnök rámutatott arra, hogy habár az egyesület vagyona a kertészképző telep javára tett alapítványokkal örövendetesen gyarapodott, a rendes kezelésben állandó hiány mutatkozik. Ez okból arra kérte a választmány tagjait, hogy a hiány megszüntetése végett új tagok és segélyadományok gyűjtésével támogassák az egyesületet.

— **Nagy hagyomány.** A héten, szombaton elhunyt Bécsben Engel Márkus magánzó, aki egész — mintegy 4 millió korona értékű vagyont — feltételesen jótékony célokra kötötte le. A föltétel az, hogyha egyetlen, a 85 évet élt apának már idősebb leánya férjhez nem megy, vagy gyermektelenül halna el, az egész vagyonból, mely 1.400,000 korona készpénzből és egy schottenringi, meg két Kaiser Josefsstrassei házból áll, a bécsi zsidó hitközség kezelése alatt álló jótékony alapítvány képzendő. Az alapítvány jövedelmeit részben nem zsidó jellegű jótékony intézmények és egyesületek kapnak. Az örökhagyó eszéki dongafakereskedő volt, aki 30 évvel ezelőtt költözött Bécsbe, ahol egy darabig bankár volt, de több mint tíz éve a készből élt. Feleségét 10 évvel ezelőtt vesztette el s egyetlen leánya ápolta halála órájáig.

— **Az Országos magyar izr. közművelődési egyesület** központi irodája már serényen dolgozik az egyesület országos szervezésén. Az elnökség már az első igazg. tanácsi ülésen tervezi a 6 bizottság és pedig: közművelődési, jótékonyági, pénzügyi, propaganda-, hölgy- és ifjúsági bizottság megalakítását. A vidéki fiókegyesületek felállítását ősszel kezdi meg. Az alapszabályok idevonatkozó része a 46—48. §-okban következőket írja elő: „46. §. Vidéki helyi bizottság minden olyan vidéki városban felállítható, ahol hitközségi szervezet van. Ezek alkotják az egyesület fiókjait és maguk választanak 6 évről 6 évre elnököt, igazgatóságot, pénztárost, jegyzőt és ellenőrt. Szervezetük szabályzataikat a központi igazgató tanács hagyja jóvá. Teljes autonómiával bírnak és igazgató tanácsaik gondoskodnak az alapszabályszerű jövedelmek biztosításáról, beszédéséről, kezeléséről és azoknak a központi igazgató tanácscsal egyetértőleg megállapított költségvetés szerinti felhasználásáról. 47. §. A tiszttakar és az igazgató tanács hatáskörét a vidéki helyi bizottságok az általuk alakítandó és a központi irodának bemutatandó ügyviteli szabályzatban maguk állapítják meg. 48. §. A vidéki helyi bizottságok címe és pecsétje: *Országos Magyar Izraelita Közművelődési Egyesület Helyi Bizottsága*. — Ujabban alapító tagokként *Stiller Bertalan* dr. udv. tan. és *Klein Mór* 400—400 koronával léptek be.

— **A salonikii zsidók az ujtörökök mellett.** A salonikii zsidók, akikben a török szabadságmozgalmak már kezdetben is megbízható támaszt találtak — az ujtörökökre nézve nagyjelentőségű most folyó mozgalmakban is méltóknak mutatkoznak arra a bizodalomra, amivel az ujtörök haladó párt a törökországi zsidósággal szemben viseltetik. A salonikii zsidók az ujtörökökkel való együttérzésüket legújabbán két módon is kifejezésre juttatták. Eredményes gyűjtést indítottak a hadba szállott önkéntesek számára, ezenfelül pedig a zsidó ifjúság a népjogok védelmében fegyvert fogva, tömegesen siet a küzdők táborába. Mivel Szalonikiben a lakosságnak fele része zsidó hitű — állásfoglalásuk az igaz ügynek számottevő segítség.

— **Rothschild-palota Magyarországon.** A londoni *Rothschild* Charles báró, aki tudvalevőleg magyar leányt, a nagyváradi *Wertheimstein* Rózsikát vette feleségül, a magyar környezetet oly kellemesnek találja, hogy nyarait ebben szándékozik eltölteni. Apósának, *Wertheimstein* Alfrédnek birtoka mellett, Csékteleken remek kastélyt épített. A tárgyalások ez ügyben néhány hónapon át folytak s most már a tervek jóváhagyásával megjött a döntés Londonból. Az építést *Reisinger* József fiatal műépítészre bízták, aki az angol izlésű emeletes épületet, mely nagy parkban, virágos kert közepén fog állni, őszre elkészíti.

— **A jámbor elköltözése.** A dohány-utcai templom péntek reggeli istentiszteletéről lemaradt egy tisztetreméltó öreg ur. Nagy oka lehetett ennek. Mert 18 esztendő óta nem volt istentisztelet abban a templomban, melyen ne lett volna jelen. Minden reggel és minden este, és ha déli istentisztelet is volt, pl. minden ujholdat megelőző napon, azon is ott volt az Ur ama igaz hive, de f. hó 23-án már nem volt. Előző este még ott imádkozta a mincha és a mááriv imát, előző reggel még ő állott a Tóra mellett, mialatt abból fölolvastak, — mert templomatyja volt a templom e leghivebb fia — de pénteken reggel már nem látták a templom falai. Árván maradt a helye és gyászolva meredt az óriási csarnokba a szent Tórát takaró kárpit, melyet tizenhenc esztendő óta Glass Henrik annyiszor és annyi áhitattal csókolt. Mert róla van szó, az öreg Glass Henrikről, ki pénteken reggel nem ment az Ur házába, hanem ment maga az Ur ő szent felsége elé. Meghalt. Pillanat műve volt. Templomba készült és öltözködés közben hirtelen meglepte a halál. Fájdalom nélkül mult ki. Mikor félórával később fia és büszkesége, id. Glass Izor dr. ezredorvos, kit a hü eseléd, látva, hogy gazdája az ágyra hanyatlott, a történetekről gyorsan értesített, édesatyja testére borult, az már örök álmát kezdte. Azt mondják, hogy szép így meghalni, csak hogy az istenfélő öreg urnak nemcsak a halála volt szép, hanem az élete is, különösen tizenhenc esztendő óta, mióta Pécsről Budapestre költözött, hogy idetelepült gyermekei között töltse öreg napjait. A vőkkal, menyekkel és unokákkal együtt gyermekei egész kis sereget alkottak, mely egyszerre el sem fért a szülők lakásán, holott mindnyájan versenyeztek az öreg ur szereteteért, elismeréseért. Jákob, az ő, élhetett olyan szép életet Micrájimban fiai és unokái között, csak hogy az csupán csak 17 esztendeig tartott, míg Glass Henriknek egy évvel több adatott, meg aztán Jákob özvegy volt, míg az öreg urat csodaszép erényekkel ékeskedő asszony, Rothmüller Sarolta boldogította 54 esztendőn által, boldogította halála pillanatáig. „Egyet kérek az én jó Istenemtől, mondogatta utolsó éveiben az öreg ur, hogy ne hagyjon itt az én feleségem, mert nála nélkül kin volna az élet.“ És az Ur meghallgatta fohászát. Annál nagyobb a nemes matróna fájdalma, melyet csak övéi páratlan szeretete enyhíthet. Ez a szeretet magasztos és tiszta. E sorok írójának ezt mondotta egyszer az öreg ur: „Izidor fiamtól (id. Glass dr.) csaknem irigylem azt a roppant mievét (isteni parancs teljesítése), melyet állandóan gyakorol. Oly tökéletes módon tartja be a „kabéd esz ovicho v'esz imecho“ (tisztelt apádat és anyádat) szent parancsolatját, hogy nem is tudom elképzelni azt az égi jutalmat, melylyel ezért Isten megáldandja.“

Specialiter a mi sorainkban is érzékeny rést ütött az öreg ur halála. Értem a dohányutcai templom áldó kohaniatit. Mert kohép volt, mint Kohn Sámuel dr. a főrabbi, mint jó magam és a negyedik öreg ur is, kik évek sora óta ünnepnapon állandóan együtt áldottuk meg Izraelt. Ő volt köztünk a legöregebb és hozzátehetem, a legáhitatosabb.

Áldják emlékedet, akiket annyi áhitattal te áldottál. Áldják emlékedet teid és a templomnak, melyet annyira szeretted, minden igaz hive.

*

A 82 esztendőt élt öreg urnak, a pesti izraelita hitközség, mint templomatyjának dísztemetést rendez az elhunyt lakásából (Nagydiófa-utca 19) f. évi április 25-én d. e. 11 órakor.

→ **Huszonöt év.** Az „Ügyvédek Lapja“-nak egy csodásan gazdag száma fekszik előttünk: Az van rányomva, hogy „Jubileumi szám“. Mert az „Ügyvédek Lapja“ öröminnevet ért meg. A huszonötödik évfordulóját annak, hogy érdemekben gazdag szerkesztője és alapítója: Wolf Vilmos dr., akinek eleven, tiszta szelleme ma is irányítja, megal-

pitotta. Szaklapokra nézve Isten különös kegyelme, ha ily hosszú időt tudnak befutni, a pörösködésből élő fiskálisok szaklapját illetőleg azonban még ennél is többnek, valóságos Isten csudájának kell a 25 évi multat tekinteni, amit a béke és igazságszeretet, az összefoglaló és irányításra képes kiváló szellemi adományok és az egyre gyarapodó tudás mélysége és bölcsesége nélkül elérni nem lehet. És ha végiglapozzuk a 40 oldalas számot, szinte szembeszökik, hogy nemcsak az ügyvédi kar vezető testületei, a budapesti ügyvédi kamara és a budapesti ügyvédi kör siettek Wolf Vilmos dr.-t az elismerés és méltatás meleg érzelmeivel üdvözölni, hanem volt és mai miniszterek, kuriai és ítélő bírák, az ügyvédi kar büszkeségei, jogi tanárok és, ami megkapó dolog, más jogi szaklapok szerkesztői szolgáltatták a jubileumi szám anyagát, annak jeléül, hogy a megnyilatkozásnak azt a forumát, amit a magyar jogászvilágban az „Ügyvédek Lapja“ elfoglal, megbecsülik, tiszteletre méltónak, szellemük kincseihöz illendő foglalatnak tartják. Igaz örömmel veszünk tudomást és adunk hírt efelől, mert annak tanubizonyossága ez, hogy Wolf Vilmos dr. lapja révén jogi életünk komoly tényezőjévé tudott válni s ebben vallásos meggyőződése, hitfelekezeti életünkben — a pesti hitközség képviselőjében s az izraelita községkerületben vállalt szerepe — nem voltak akadály. A jubileumi lapszámon kívül, amelybe Wlassics Gyula, a közigazgatási bíróság elnöke, Szeghő Ignác dr., Valkó Pál kuriai bírák, Markus Dezső kisegítő, Németh Péter nyug. kuriai bíró, Träger Zsigmond táblabíró, Magyar István főügyész helyettes, Balogh Jenő, Doleschall Alfréd, Baumgarten Nándor, Szladits Károly, Pap József, Schächter Miksa egyetemi tanárok, Bozóky Lajos, a nagyváradi jogakadémia igazgatója, Eötvényi Nagy Olivér kassai jogakadémiai tanár, Nagy Dezső orsz. képviselő és a kiváló ügyvédek egész sora: Sztéhlo Kornél, Friedmann Bernát, Kenedi Géza, Pollák Illés, Schreyer Jakab, Szilágyi Arthur Károly, Fraenkel Sándor, Koenig Vilmos, Baracs Marcel és még sok más kitűnőségünk — irtak — Wolf Vilmos dr.-t banketten is ünnepelték és Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter, valamint a közélet sok más jelese üdvözölte.

— **A temesvár-belvárosi főrabbi széke.** F. hó 27-én lesz egy esztendeje annak, hogy a temesvár-belvárosi hitközség elvesztette főrabbiját, Löwy Mór dr.-t. A gyászév leteltével a hitközség be kívánja tölteni állását. Számos jeles pap pályázott Löwy Mór dr. örökére. A hitközség közülök hármát hitt meg próbaszónoklatra. A meghívottak: Kecskeméti Ármin dr. makói, Heves Kornél dr. szolnoki és Friedmann dr. szentesi főrabbi. — A próbaszónoklatok sorát Kecskeméti Ármin dr. makói főrabbi kezdi meg a május hó elsejére eső szombaton.

— **Ünneplés.** A pesti izr. hitközség elemi és polgári leányiskolájának tantestülete azon alkalomból, hogy a hitközség előljárósága a Halász Nátán nyugalomba vonulásával megüresedett igazgatói állásra Schichtanz Ármin polg. iskolai tanárt nevezte ki, folyó hó 24-én ünnepélyes ülést tartott, melyen az új igazgatót a tantestület nevében Pintér Ignác polg. iskolai tanár üdvözölte. Beszédében rámutatott azon örömdetes körülményre, hogy az előljáróság a tantestület kebeléből választott igazgatót, kinek kitüntetésében a becsületes, odaadó tanítói munkásság elismerését és megbecsülését látja. Az új igazgató meghatva mondott az ünnepeltetésért köszönetet, kifejtette munkaprogramját, mely a hitközség leánynevelésének emelését és fejlesztését célozza. Az ünnepélyes ülés után a testület társasvacsorára gyűlt egybe a Dukász-féle vendéglőben, melyen a hitközség összes tanintézeteinek testületei is résztvettek és szebbnél-szebb felkészítőben adtak kifejezést az ünnepelt iránt érzett tiszteletüknek és rokonszenyűknek. Ismerve Schichtanz Ármin igazgató-

nak tehetségét és munkaképességét, bizvást remélhetjük, hogy a derék tantestülettel egyetemben a hitközség leányiskoláját felvirágoztatja.

— **Török tolerancia.** A törökök vallásos tavaszi ünnepe alkalmából a porta rendszerint kisebb-nagyobb adományokat küld az idegen felekezeteknek is, hogy szegényeiket segítsék. Így az idén a konstantinápolyi nagyrabbinátus 250 török fontot kapott (a görög egyház 600-at, az örmény 400-at). A rossz gazdasági viszonyok között, melyeket a szabadság egy csapásra megváltoztatni nem tudott, a török főváros szegényeinek jólesett a segítség. A zsidó hitűeknél husvéti kenyér kiosztására fordították.

— **A zalaegerszegi hitközség** *Boschan* Gyula elnöklésével vasárnap tartotta meg évi közgyűlését. A titkár által bemutatott évi jelentés szól Engelsmann főrabbinak 50 éves szolgálati jubileuma alkalmából rendezett ünnepségekről. A régi templom ügyét a hitközség elnöke dűlőre vitte, a telket a püspök 600 koronáért átengedte. Az új templom mellett szerzendő telken a hitközségi iroda, tanácterem és egy kis imaház befogadására épületet emeltetnek. Az 1908. évi bevétel 33,629 kor. 83 fillér, és a kiadás 33,252 kor. 13 fillér volt. Jótékony célokra mintegy 2600 koronát költöttek. A tiszta vagyon 163,253 kor. 79 fillér. A gabella-bevétel 3340 kor. volt. Az iskola bevétele a városi szubvenciával együtt 1187 kor. 50 fillér. Hitoktatásban részesült 62 gimnáziumi tanuló, 43 felső kereskedelmi, 142 elemi és 74 polgári leányiskolai tanuló. Titkárává *Krausz* Bernát okl. hittanárt választották meg, aki a pesti hitközség közp. tisztviselője volt. A hitközség tagjainak száma: helyben 277, vidéken 95. A jelentés és a zárszámadás tudomásul vétele után az adókiadó és a számvizsgáló bizottság tagjait választotta meg.

— **Adakozás.** *Schwartz* Jakab nyírvajai földbirtokos 70 zsák burgonyát osztatott ki a nyíregyházi szegények közt. Ebből küldött a polgármesternek a városi szegények közötti elosztás céljából 20 zsákot, *Rosenberg* Emil dr.-nak a statusquo izr. szegények közötti elosztás végett 20 zsákot, *Schwartz* Edének az ortodox zsidó szegények közötti elosztás végett 20 zsákot és a Leány Egyletnek 10 zsákot.

— **A kassai anyahitközség szentegylete** e heti tisztujtásán elnökké újból *Scharmann* Arthurt választották meg. I. gondnok: *Grosz* Adolf, II. gondnok: *Friedmann* Mór, III. gondnok: *Schwarz* Mór lett. A választmányi tagok ezek: *Adler* Adolf, *Árvai* Miksa, *Ganczfried* Bertalan, *Jakobovics* Ármin, *Kirschbaum* Simon, *Lang* Leó, *Letzter* Simon, *Meisels* Leó, *Pollacsek* Manó, *Schlesinger* Albert, *Schwarz* József, *Sichermann* Bernát dr., *Tyrnauer* Samu, *Weisz* Béla dr., *Weisz* Ig. Leó, *Weinberger* Jakab dr.

— **I. M. K. A.** Az „Izraelita Magyar Kultur-Alap“ létesítésére forgalomba hozott távirat megváltási űrlapok az egész országban szíves fogadásra találtak és a társadalmunk elite-körében polgári jövőt nyertek. A hét folyamán oly nagy mennyiségű rendelmények érkeztek, hogy az első 3000 darab távirati űrlap már elfogyott és újabbakat kellett rendelni. A fővárosi közönség körében rendkívül módon terjed az „I. M. K. A.“ Oka az, hogy a menyegzők nagyobb részt vasárnapra esnek, amikor a táviratot csak a központi távirati hivatalban lehet feladni, ami nagy utánjárással és idővesztéssel jár. A gratulálók tehát szívesen fordulnak az „I. M. K. A.“ nyomtatványához, melyet előbb kitöltve, a menyegző előtti napon bármely levélszekrénybe be lehet dobni. A napokban ily I. M. K. A. távirati űrlapokat rendeltek: *Bacher* Vilmos dr., a szeminárium rectora, az „I. M. I. T.“ társelnöke, *Nagel* Ignác szerkesztő, *Engel* Aurél dr. ügyvéd, a „Pesti Lloyd“ társulat főtitkára, *Strasser* Alfréd, *Schwarz* Rudolf, *Rechnitz* H. Ödön, *Löwy* Adolf tőzsdetanácsosok. *Deutsch* Ernő dr. főorvos, *Erdélyi* Pál, *Alapi* Henrik dr., *Hirsch* H. Hugó fővárosi bank tisztviselő. *Stárter* Jakab dr., *Herzog* Ede dr., *Glücklich* Emil dr., *Vas* Oszkár dr., *Schwartz* Vilmos dr. fővárosi ügyvédek. *Keller* Antal, *Klein* Géza, *Breitner* Imre, ifj. *Braun* Ignác, *Wiener* Mór, *Böhm* Gyula, *Zinsenheim* és *Thoman*, *Weisz* Tivadar, *Schönfeld* Testvérek, *Kis* Béla dr. gabonakereskedők Budapesten.

Schulhof és *Hecht* fővárosi fakeskedők. *Oblath* Jenőné a nagykőrösi izraelita nőegylet elnöke, *Deési* Rudolf gazdálkodó Püspökladány. *Haáz* Simon dr. Szucsány. *Kohlbach* Izor Munkács. *Fleischmann* Mihály gabonakereskedő Győr. *Fényes* Lajos gabonakereskedő Szeged. *Schwarz* Izidor tanító Puchó. Rabbijaink is buzgó hirdetői és terjesztői az eszmének. Nagyobb rendelményeket küldtek: *Kiss* Arnold dr. budai főrabbi, *Vajda* Béla dr. főrabbi Losoncz. — Az „I. M. K. A.“ bérmentes beküldéssel darabonként 44 fillérjével 5 darabonként a pénz előleges beküldése mellett megrendelhető: *Bánóczy* József dr. az I. M. I. T. titkárnál (Király-utca 99), *Steiner* József tőzsdetanácsosnál (Wurm-utca 3), *Dezső* Sámuel dr.-nál (Bank-utca 7), valamint az „Egyenlőség“ kiadóhivatalában. *Vidéki városokban kapható:* *Kassán* *Goldmann* Vilmos tőzsdéjében, *Mármároshoz* *Berger* Miksa könyvkereskedésében, *Tatán* *Nobel* Adolf papirkereskedőnél, *Szabadkán* *Heumann* Mór könyvkereskedésében.

— **A móri chevra kadisa** f. hó 11-én tartotta rendes évi közgyűlését *Heumann* József dr. hitközségi elnök elnöklésével. A zárszámadása szerint a chevra kadisa a múlt évben 600 koronát költött jótékony célokra. A megejtett választások során elnökké lett: *Neuhauser* Ignác, előljárókká: *Strauber* Sándor, *Schwéd* Lázár, *Schlesinger* Sándor és számvizsgálókká dr. *Heumann* József és *Fleischmann* Gusztáv. A választmány eddigi tagjait közfelkiáltás útján újból megválasztották.

— **A lipótszentmiklósi izr. nőegyesület** e héten tartotta *Kohn* Józsefné elnöklete alatt rendes évi közgyűlését. Az évi jelentésből kitűnik, hogy a bevétel 1991 K 18 f, a kiadás 1871 K 97 f volt. Az egyesület vagyona 7853 K 49 f-re rug. Az elnökséget és a választmányt közfelkiáltással újra megválasztották. A megüresedett helyekre a következő választmányi tagok kerültek: *Beer* Viktorné, *Lőw* Dezsőné és *Kacz* Henrikné.

— **A kismartoni izr. nőegylet** most küldi szét az 1908. évről szóló jelentését. Az együletet, mely mai formájában csak 3 éves, ugyszólván az idegenbe került kismartoniak tartják fenn, kik 168-an körülbelül 1000 koronányi tagdíjakkal járulnak az egyület költségeihez, míg az otthoniak, 98-an, alig 500 koronát tudnak előteremteni. Elhez járulnak még a község mecénásainak, a *Wolf* családnak szokott évi adományai. Az egyület összes bevétele vagy 4000 korona volt, kiadása 2917 korona, 21 fillér. A vagyon 11,408 korona 98 fillér. Függelékül a könyvecske arról a mintegy 700 koronányi adománnyról számol be, melyek *Fürst* Aladár tanár alkalmi könyvecskéjének — az általunk is ismertetett: „Sitten und Gebräuche in der Eisenstädter Judengasse“ — szétküldése alkalmából az egyület számára befolytak.

— **A pécskai izr. testvéregylet** e hó 12-én tartotta *Iritz* Manó hitközségi elnök vezetésével rendes évi közgyűlését. Az egyesület bevétele 9575 K 72 f, kiadása 9320 K 7 f, pénzmaradvány volt 255 K 65 f. A jelentés tudomásul vétele után következett a tisztujtás. Egyhangulag megválasztották: elnökké: *Dózsa* Dezső; gondnokokká: *Roth* Ede, *Klein* Samu, *Kuliner* Mór; pénztárnokká: *Frankl* Emil. A választmány tagjai: *Adler* Gy. Lajos, *Eliás* Adolf, *Friedmann* József dr., *Szölösi* Zsigmond dr., *Strasser* Károly. *Szölösi* Zsigmond dr. ajánlatára jegyzőkönyvi köszönettel hálálta meg a közgyűlés *Iritz* Manó az együletnek 20 éven át volt pénztárnokának működését, ki most ismételten megválasztott; de miután időközben hitközségi elnökké lett, a két állás összeférhetetlensége folytán a pénztárnoki állásról lemondott.

— **A büdszentmihályi hitközség** f. hó 8-án tartotta meg tisztujtó közgyűlését. Elnökké immár kilencedszer *Fülep* Jenőt választotta meg. Gondnokká *Bierman* Henrik, ellenőrré *Kohn* Dávid, pénztárnokká *Schwarz* Ignác lett.

— **Rachel** özanyánk mauzoleumára *Ábrahám* László Apatinból 3 kor. 40 fillért küldött. Hozzájárultak: *Oblatt* K. 60 f, *Flesch* A. 40 f, *Rosner* H. 40 f, *Fischl* O. 40 f, *Herenhutter* 40 f, *Weisz* Sándor 20 f és *Ábrahám* L. 1 K-val. Rendeltetési helyére juttatjuk.

— **Női menház.** A gyöngyösi izr. nőegyesület, mint annak idején jeleztük, női menházat rendezett be. Megnyitása, illetőleg rendeltetésének való átadása m. hó 21-én történt meg.

— **Oroszosan.** Mohilewben 20 parasztot elítéltek, mert résztvettek a zsidók ellen rendezett pogromban. De az ítélet csak a papiro-on van meg. A minden oroszok cárja megkegyelmezett a zsidógyilkolásért elítélt parasztnak.

— **Hymen.** Kovács Róbert, Kohn Arnold vezérigazgatónak és a pesti hitközségi élet egyik nagyrabecsült vezéremberének fia eljegyezte Kalmár Margit kisasszonyt.

Elek Bernát hirdetési irodatulajdonosnak leányát, Olga kisasszonyt, vasárnap nőül vette Kőri J. Alfréd gyári főtisztviselő. A dohány-utcai templomban lefolyt vallásos esküvőn fényes násznép gyűlt össze. Soraikban a városnak számos törvényhatósági biz. tagja a polgármesterrel, a hitközség és a chevra kadisa vezető emberei és a társadalom és közélet sok más tényezője volt látható.

Lazarus Adolf, a pesti hitközség művész főkantora, családi ünnepre készül, leányát, Lenárt Gitát, Vágó József építőművész feleségül veszi. Az esküvő május hó 5-én lesz.

Janovits József hatvani gyógyszerész eljegyezte Klein Zsigmond leányát, Erzsikét, Tiszadadáról.

Szegfi Alfrédnek, a pesti hitközség dohányutcai templomában működő karszemélyzet vezetőjének leányát, Jozefát, Káldor Mór május hó 2-án Budapesten feleségül veszi.

— **Halálozások.** Bleyer Adolf nagylaki földbirtokos f. hó 19-én, élete 67-ik évében elhunyt. Tagja volt Csanád vármegye törvényhatósági bizottságának, valamint Nagylak község képviselőtestületének. Jó szive, nemes jelleme miatt széles körökben tisztelték, becsülték. Özvegye és két gyermeke maradt: fia Bleyer Márk dr. és veje Balassa Ármán dr.

Müller Ármán óbecsei gabonakereskedő a múlt héten, 42 éves korában elhunyt. A jóra való, tisztos kereskedőt megbecsülték benne városszerte. Tisztelőitól és hozzátartozóitól szívesen szólóan búcsúztatta el Singer Bernát dr. szabadkai főrabbi, aki a haláleset alkalmából Óbecsén időzött.

Friedmann Ignácné, Friedmann Gyula dr. szentesi főrabbi jámboréletű édesanyja, f. hó 13-án Szentesen meghalt. Nagy részvéttel temették.

Boroszlóban f. hó 18-án helyezték örök nyugalomra az ottani zsidóság egyik vezéralakját, a 65 éves korában elhunyt Badt Benno dr-t. A Németországban sokat emlegetett férfiú poseni származású volt, a boroszlói gimnáziumon 13 évig foglalkozott zsidó tudományokkal, majd a tanári pályára lépett és a boroszlói Johanneum nevű főgimnáziumon tanított. Rendkívüli műveltségénél, lelkes buzgalmánál és konzervatív zsidó jelleménél fogva Boroszló és Szilézia összes zsidó mozgalmaiban vezérszerephez jutott. Halála alkalmából is vagy 20 intézmény és egyesület siratja a lapokban teremtményét és vezetőjét. Jellemző az ottani viszonyokra, hogy e tanár, akit az intézete is „a tanár mintaképé”-nek nevez és aki majdnem 30 évig szolgált a tanügyet, egy fillérnyi nyugdíjra sem tarthatott igényt, — mert zsidó volt.

* **Nősülés.** Egy 24 éves, zenei előismeretekkel, jó baritonhanggal bíró fiatal ember nőül venne egy intelligens, vallásos, szép leányt, ha annak révén a további kiképezése biztosíthatnák. Ajánlatokat fényképpel „Vallásos” jelige alatt a kiadóhivatalba intézendők.

* **Idegés** és gyenge tehetségű gyermekek nálam szakszerű oktatást, vallásos nevelést és teljes ellátást nyernek. Kelemen Ignác gyógypedagógus, Budapest, X., Tisztviselő-Telep, Rezső-tér 2.

Reggelizés előtt fél pohár Schmidthauer-féle

Igmándi

keserűvíz az elrontott gyomrot 2—3 óra alatt teljesen rendbe hozza. Használata valódi áldás gyomorbetegségek, székrekedésben szenvedőknek. Kis üveg 40 fill. Nagy üveg 60 fill.

KÖZGAZDASÁG.

* Az „Anker” élet- és járadék-biztosító-társaság (Magyarországi igazgatóság, Budapest, V., Erzsébet-tér 13.) 1909. március havában benyújtott a társaságnál 1285 ajánlat 9.210,844 K biztosított összegre és kiállított 1212 kötvény 8.114,324 K összegre. Díjak fejében bevett a társaság 1.965,112 K-át élet és elhalálozás folytán kifizetett 1.527,812 K-át. A január-március havi időszak alatt benyújtott 3264 ajánlat 25.165,346 K-ra és kiállított 2960 kötvény 22.094,101 K-ra. Ugyanezen időszakban díjakért 5.545,377 K-át vételezett be a társaság elérés és halálesetek folytán pedig 3.368,318 K-át fizetett ki. A társaság vagyona 1908. december 31-én 178 millió K. biztosítási állomány, 550 millió K elhalálozások és esedékessé vált elérési biztosítások folytán a társaság fennállása óta 338 millió K fizettetett ki.

A komáromi izr. hitközség előjáróságától.

Pályázat.

A komáromi izr. hitközség a megüresedett II. kántori állás betöltésére pályázatot hirdet.

A pályázótól megkívánatik, hogy magyar honos, szigorúan vallásos ember, zeneileg képzett tenor- vagy baritonhanggal bíró, 35 évesnél nem öregebb בעל תפלה וכוונה, elismert rabbiktól képesített שוחט ובודק és a templomi énekkarban közreműködni képes legyen.

Évi fizetése 1200 korona, szabad lakás, fél sechita és a szokásos mellékjövedelmek.

Próbaelőadásra csak a meghívottak juthatnak; az uti költségek megtérítésére csak a megválasztottnak lesz igénye.

A képesítést, eddigi működést, életkort, családi állapotot és valláserkölcsei életmódját feltüntető bizonyítvány-másolatokkal felszerelt pályázati kérvények f. évi május 15. napjáig a hitközségi elnökség címére küldendők.

Komárom, 1909 április 22.

Havas Károly

hitk. jegyző.

Weisz Miksa dr.

hitk. elnök.

A bácsföldvári izr. hitközség iskolaszékétől.

Pályázat.

(Táviratilag érkezett.)

A bácsföldvári izr. hitközség iskolaszéke a tanév még hátralevő részére azonnali betöltésre 90 korona havi fizetéssel tanítói állásra pályázatot hirdet.

A bácsföldvári izr. hitközség iskolaszéke.

A csurogi status quo izr. hitközség elnökségétől.

Pályázat.

A csurogi status quo izr. hitközség lemondás folytán megüresedett metszői állásra pályázatot hirdet, melyre jó hangú és a mai kornak teljesen megfelelő metszők, sochet-ubodek, vekóre, pászkener és mohél előnyben részesül, pályázhatnak.

Évi fizetés **1000 korona**, szabad lakás, egész sechita — mely körülbelül 500 korona — és a szokásos mellékjövödelmek.

Az állás f. évi július hó 1-én töltendő be.

Az életkort, családi állapotot és eddigi működést igazoló bizonyítványokkal felszerelt folyamodványok f. évi május hó 10-ig a hitközség elnökségéhez terjesztendő be. Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsáttatnak és az uti költség csupán a megválasztottnak megegyezés szerint térítettik meg.

Csurog, 1909. évi április hó 20-án.

Heiduska Ignác
hitk. elnök.

A paksi status quo ante izr. hitközség előjáróságától.

Pályázat.

A paksi status quo izr. hitközségnél üresedésben levő **első kántor-metszői és paszkener állás** újból pályázat alá bocsáttatik.

Az állással egybekötött javadalmak: Szabad lakás, **1200 korona** évi fizetés, fél sechita és a helybeli chevra kadisától misnájosz tanításért 140 korona; továbbá az itt szokásos mellékjövödelmek.

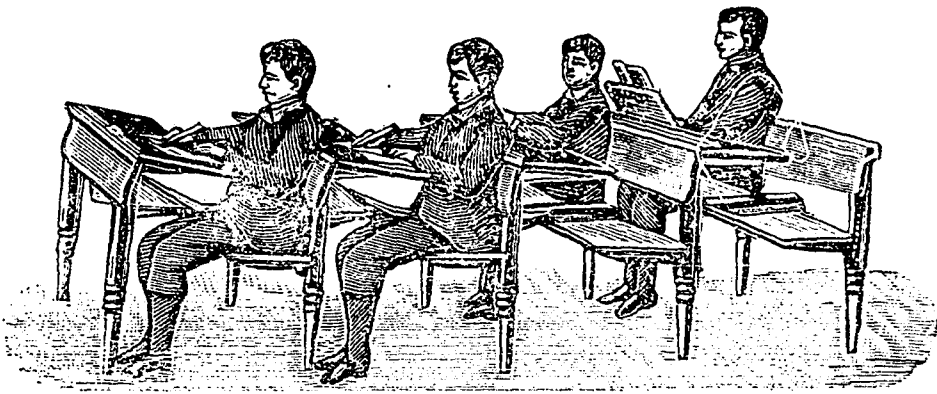
Pályázóktól megkivántatik, hogy három elismert rabbtól birjanak hatotorahával. Okmánymásolatokkal ellátott kérvények, melyekben az életkor és családi állapot is megjelölendő, alulírt elnökhöz küldendők. Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsáttatnak, uti költségek pedig csakis a megválasztottnak térítettnek meg. Az állás azonnal elfoglalható.

Pakson, 1909 április 9.

Szirtes Zsigmond,
hitközs. jegyző.

Steiner Vilmos,
elnök.

FEIWEL LIPÓT UTÓDA, iskolapadok gyára

BUDAPEST, IX. ker., Ipar-utca 4. szám.

כשר

כשר

kokuszzsir, növényvaj és mindentéle fűszerárak

nagyban és kicsinyben a legolesőbb napiár mellett. Referenciákkal a budapesti orthodox rabbiság szolgál. Megbízható és legolesőbb bevásárlási forrás. Friss vaj és mindentéle sajtok כשר egész éven át.

ROTH A. és FIA, Budapest, VII. ker., Dob-utca 34. sz.

ABBÁZIÁBAN

Egyedüli כשר Orthodox

PENZIOMÁRKUS

azelőtt Markovics

VILLA FIORENTINA

Felvilágosítással több nálunk lakott főrabbi szívesen szolgál.

Egész éven át nyitva.

Villám a Súdstrand legszebb helyén fekszik, a Kurpark közelében, pormentes napos helyen. Elegánsan berendezett szobák.

— Kitching dietetikai konyha. — Istentisztelet naponta az imateremben.

Saját Sochet a házban.

☛ **Telefon 144** ☛

Prospektus ingyen.

Mérsékelt árak.

**: filpacca :
ezüst készletek**

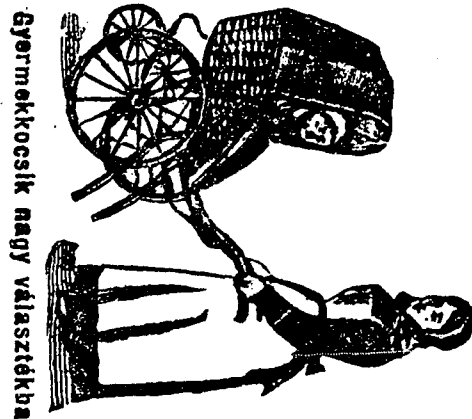
gramofonok, vadászfegyverek :: ::
revolverek, pisztolyok, fényképező-gépek, látcsövek, könyvek
csekély havi részletre
kaphatók

AUFRECHT és GOLDSCHMIED

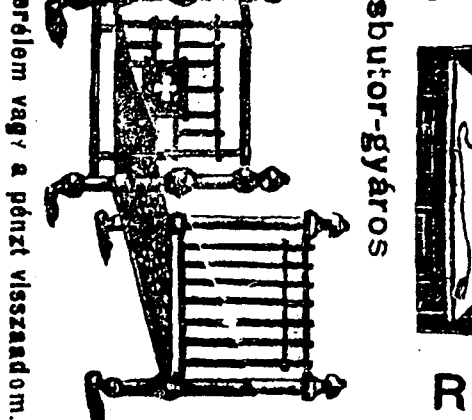
:: :: hangszeráruházában :: ::

**BUDAPEST,
VII., Rákóczi-ut 26. sz.**

==== Árjegyzék ingyen. =====

GICHNER JÁNOS
ágyanemű-, rész- és vasbutor-gyáros
szőnyeg-, függöny-, pokrócz-,
terítő stb. nagy választékban.
**BUDAPEST,
Erzsébet-körut 20.**
Főközlöt:
Rákóczi-(Kerepesi)-ut 38.
Gyár: Kertész-utca 7. és 9.
Árjegyzéket bárkinek ingyen és bérmentve küldök.
Meg nem felelő árut kicserélem vagy a pénzt visszadom.

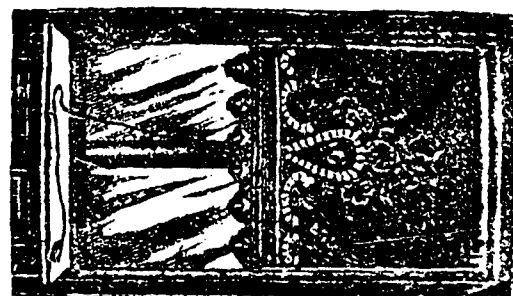
Összeállítható vaságy kivétel 3 matracozal 10 ftt.

Sodronyágybélések méret szerint 6 fttól feljebb.

LEGSZEBB .. LEGJOBB ... LEGOLCSÓBB
PAP LAN PAP LAN PAP LAN

Roletták darabja ..
2 fttól feljebb.

Számos kitüntetés.

...

Királyi elismerés.

Templomi és iskolai harmóniumok

minden minőségben,

eredeti gyári áron!

A feltüntetett ábra szerinti miniatűr-harmónium, mely főleg iskolák részére, valamint magánhasználatra kiválóan alkalmas, 3 oktáv hangterjedelemmel, teljes felszereléssel együtt

60 korona.

STERNBERG ÁRMIN és Testvére

cs. és kir. udv. hangszergyár

BUDAPEST, VII., Rákóczi-ut 36.

Telefon int. 23—28. ... Telefon int. 23—28.

Bóni gyártelep és mezőgazdasági r.-t. Nyírbátor

GYÁRTMÁNYAI:

Nyers szesz,
Finomított szesz,
Ánis-szesz,
Köménymagos szesz,
Rum-szesz,
Denaturált szesz

Finom buzaliszt,
Finom rozsliszt,
Napraforgó-olaj,
Napraforgó-pogácsa
őrölve és darabosan

Legjobb minőségű mosószappanok

Hirdetmény.

Ezennel közhirrre tétetik, hogy miután a **Magyar Királyi Pénzügyminiszterium** ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték **(XXIV. sorsjáték)** I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főárúsitóknak árusítás végett kiadattak. — A **Magyar Kir. Pénzügyminiszterium** által jóváhagyott sorsolási terv itt következik:

A Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Sorsolási Terve.

Huszonnegyedik Sorsjáték

110,000 sorsjegy, 55,000 nyeremény.

Első osztály <i>Betét 12 korona</i> Huzás : 1909. máj. 19. és 21.		Második osztály <i>Betét 20 korona</i> Huzás : 1909. jun. 15., 16. és 17.		Harmadik osztály <i>Betét 32 korona</i> Huzás : 1909. jul. 13., 14. és 15.		Hatodik osztály <i>Betét 24 korona</i> Huzás : 1909. szeptember 22-től október 21-ig.			
Nyeremény 1 à 60000 1 à 20000 1 à 10000 1 à 5000 3 à 2000 6000 5 à 1000 5000 8 à 500 4000 30 à 300 9000 100 à 100 10000 3350 à 40 134000 3500 ny. Kor. 263,000		Nyeremény 1 à 70000 1 à 25000 1 à 10000 1 à 5000 3 à 3000 9000 5 à 2000 10000 8 à 1000 8000 20 à 500 10000 110 à 300 33000 4350 à 80 345000 4500 ny. Kor. 528,000		Nyeremény 1 à 80000 1 à 30000 1 à 20000 1 à 15000 3 à 10000 30000 5 à 5000 25000 8 à 2000 16000 10 à 1000 10000 120 à 500 60000 4850 à 130 630500 5000 ny. Kor. 916,500		Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben 1.000,000 Egy millió korona.			
Negyedik osztály <i>Betét 40 korona</i> Huzás : 1909. aug. 10., 11. és 12.		Ötödik osztály <i>Betét 32 korona</i> Huzás : 1909. szept. 2., 3. és 4.		A melyik ezen 500 nyeremény közül utolsónak huzatik ki, kapja a jutalmat. 1 Jutalom kor. 600000 600000 1 nyeremény 400000 400000 1 à 200000 200000 1 à 100000 100000 1 à 80000 80000 1 à 60000 60000 1 à 50000 50000 1 à 40000 40000 1 à 30000 60000 2 à 25000 50000 2 à 20000 80000 5 à 15000 75000 25 à 10000 250000 50 à 5000 250000 405 à 2000 810000 760 à 1000 760000 1140 à 500 570000 30600 à 200 6.120000 33,000 nyer. és jut. Korona 10.555,000					
Nyeremény 1 à 90000 1 à 30000 1 à 20000 1 à 15000 3 à 10000 30000 5 à 5000 25000 8 à 2000 16000 10 à 1000 10000 120 à 500 60000 4850 à 170 824500 5000 nyer. Korona 1.120,500		Nyeremény 1 à 100000 1 à 30000 1 à 20000 1 à 15000 3 à 10000 30000 5 à 5000 25000 8 à 2000 16000 10 à 1000 10000 120 à 500 60000 3850 à 200 770000 4000 nyer. Korona 1.076,000							

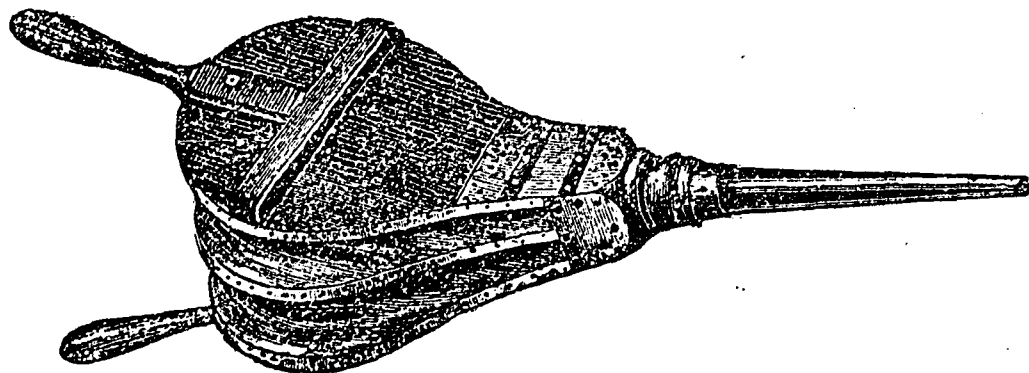
Az I. osztály huzása **1909 május hó 19. és 21-én** tartatik meg. A huzások a **Magyar királyi állami ellenőrző hatóság**, és királyi közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek, a huzási teremben. Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi árusítóinál kaphatók.

Budapest, 1909. évi április hó 25-én.

Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága.

Lukács.

Hazay.

A rituális vágatáshoz szükséges, miniszteri rendelettel előírt

tüdőfuvók

a legerősebb s megfelelő kivitelben állandóan raktáron.

Erős bőrből: 20 cm. 27 cm. 35 cm. széles
11.50 20.— 30.— korona.

Teljesen fémből: 32 korona.

Ugyszintén nélkülözhetetlenek a „THERMOS” palackok, melyek a beleöntött forró vizet hosszú ideig forrón tartják.

Geittner és Rausch, Budapest, VI., Andrássy-ut 8.

— Arlap kívánatra készséggel küldetik. —

NEUMAYER FÜLÖP

BUDAPEST, V., Deák Ferenc-tér 1 (Erzsébet-tér sarok).

Ajánlja dusan felszerelt raktárát mindennemű szőnyegek, függönyök, ágy-, asztalterítők, takarók és átvétőkben. Hazai és egyéb gyártmányok. Minták és árajánlatok kívánatra ingyen és bérmentve. Telefon 11—21

Alapított 1883

Női kézimunka

GOBELINEK himzőanyagok és szövetek szabott gyári árakban

Kérjen képes árjegyzéket és kiválasztási küldeményt.

Bérczi D. Sándor női kézimunka nagyiparos

Bpest, VI., Dessewffy-u. 5. (Váci-körúti sarokház mellett, villamos-megálló) saját áruházában. — Telefon 109—06.

Madeira-himzésre alkalmas fehér

ruhavászon

nagy választékban. Tessék mintákat kérni.

Fogorvosi és fogtechnikai műterem

Budapest, IV., Károly-körút 26, I. emelet

Fogak

és teljes fog-sorok szájpaddalás nélkül.

Aranyfogkoronák, aranyhidak és mindennemű kaucsukfogazatok, melyeket a szájból kivenni nem kell. A gyökerek eltávolítása fölösleges. Tartós porcellán- és aranytömések. Foghúzás teljes érzéstelenítéssel. 10 évi jótállással. Vidékiek 1 nap alatt kielégítettnek, megvárhatják. — Mérsékelt árak.

Dr. Edelmann József fogorvos és néhai dr. Neufeld D. fogorvos volt technikai asszisztense MÁRFAI ARTHUR. — (Lift.)

Sirok ápolása

pesti Chevra Kadisa

gondoskodik. Ide vonatkozó megrendelések a szent egyet titkári hivatalához (VI., Laudon-utca 3. sz.) intézendők.

A kerepesi-úti és a központi izr. temetőben levő sírok és családi sírboltok gyepezéséről és öntözéséről, valamint egyáltalán az ápolási munkálatokról a

KOHN ARNOLD

SIRKÖRAKTÁRA

BUDAPEST, VII., KÁROLY-KÖRÚT 15. SZÁM.

SIREMLÉKEK MINDEN ÁR ÉS KIVITELBEN, ÁT-HELYEZÉSEK EXHUMÁLÁSOKNÁL.

JAVÍTÁSI MUNKÁK A TEMETŐBEN.

TELEFON: 18—76.

SZOMBATON ÉS ÜNNEPNAPON ZÁRVA.

Dr. RENNER vizgyógyintézete

(bejáró betegek számára)

BUDAPEST, VII., Valero-utca 4. sz.

Árak mérsékelték. — Telefon 555. — Prospektus kívánatra.

Óriási választékban BUTOROK

mahagoni, palisander, citromfából;

csillárok, perzsa szőnyegek

óriási mennyiségben alkalmi bevásárlás folytán olcsóbb 30 százalékkal, mint bárhol.

Szalongarnitúrák, lakberendezési mütárgyak **alkalmi** áruházamban.

NAGY ZSIGMOND,

Budapest, Lázár-utca 3.

— Bazilika közelében, saját egész házamban. —

Telefon 18—22.

Brilliántot

törött arany- vagy ezüstékszert, órákat, drágaköveket, régi pénzneműt, a legmagasabb áron vesz és legjutányosabb áron elad

KERTÉSZ MÓR, ékszerész, Budapest, VII., Király-utca 85.

Dr. Stein Aurél.

Khotan és Jarkand vidékéről, a hatezer méteres Musztág-Aga tetejéről tért vissza hozzánk Stein Aurél dr., aki harminc évvel ezelőtt mint tudományszomjas zsidó fiú hagyta el magyar hazáját, hogy három évtized múlva a világhír fényében és az európai tudomány egyik legnagyobbjaként jöjjön vissza arra a földre, ahol a bölcsője ringott s péntek este gyertyavilágának emléke lengi körül. Arra járt, ahol európai ember kevés haladt előtte. A Körösi Csoma Sándor, a Sven Hedin útján, vad és kulturátlan országokon, népek között, melyeknek létét neki kellett fölfedeznie, nyelvét először hallania s több évezredek romjai alól kikutatott kövekből a világtörténelem egész epocháit megalkotnia, hogy a népek egyetemes történetébe ismeretlen nemzetek, fölfedezetlen országok viselt dolgainak tudományosan feldolgozott krónikáit illeszsze.

Legendák veszik körül a Körösi Csoma Sándor alakját, aki rajongó lelkét az afgán sivatagok és tibeti puszták homokjába temette. Az első tudós volt, aki Ázsia utvesztőjébe lépett, arra a földre, melyhez Európában mi érezzük legerősebben az odatartozás kötelékét s ha a haza- és faj-szeretetet játszott valaha szerepet a tudományban, úgy ez soha monumentálisabban nem hatott, mint a Körösi Csoma küzdelmeiben: mert hiszen az ázsiai tudományos kutatásnak, ugyyszólván mindannak, amit orientálistuson értünk, a tudományban gondolatot, életet, erőt a magyar faj szeretete adott s a magyarság eredetének fűrkészése nyomán sarjadt ki a keleti földrajz, nyelvészet és archeológia valamennyi sikere.

Ezt a lelket, a rajongásnak ezt a paroxizmusát örökölte Stein Aurél s ezzel indult a Himaláján tulra, a Körösi Csoma útjára. Hőrengeteg és vadakkal üvöltő hegyszakadékok, lakatlan puszták és gyilkos fanatikussal teli tibeti falvak beszélhetnek küzdelmeiről: sikereiről pedig egy könyvtár, melyben Ázsia belsejének földrajzát és geológiáját, ismeretlen népek történetét, nyelvét, régiségeit és kulturáját tárta elő és dolgozta fel, az emberi szellem megdöbbentő nagyságának, az emberi akarat határtalanságának emelvén emléket harminc esztendő alatt. Ez az idő elég volt neki arra, hogy egy idegen nemzetnek, az angolnak pártfogását megszerezve, ugyyszólván ujjíteremtse az ázsiológiát s egy-szersmind első tényezőjévé legyen az angol tudományos életnek, melynek kitűnőségei világhírt teremtettek ennek a magyar tudósnak s egész Európát hódolatra kényszerítették érdemei előtt.

Nekünk, magyaroknak, a tudományos szempontokon kívül, egy nem kevésbé fontos nézőpontból jelentőséges a

Stein Aurél nagysága. A mi kutató szellemünk, tudományos kulturánk európai reprezentálója ez a tudós, akinek érdemeivel a mi nemzeti dicsőségünk surran be a világ köztudatába. Minden munkával, mely az európai tudomány figyelmét magára vonja, a mi kulturátlanságunk hamis vádjából török le egy darab s minden európai elismerés nagyjaink iránt a mi nemzeti tevékenységünk dicsőségét öregbiti. És mikor Stein Aurél a világ tudósainak bámulatát hozza magával, úgy érezzük, hogy a világ meghajtja fejét a mi sokszor lenézett, félreismert kis nemzetünk előtt.

Ám figyelni tessék. Ez az ember, akit Európa elismerése hangos szóval követ körünkbe s akinek személyében a magyar tudományosság diadalai testesülnek meg, ez a tudós zsidó. Magyar zsidó. Igaz, mindegy, akármilyen vallású s nekünk épp oly kedves lenne, ha történetesen görög-katholikusnak született volna is. De nem árt emlégetnünk zsidó voltát, mert sok keserű megjegyzést és alaptalan vádat fegyverezünk le azzal az egyszerű kijelentéssel, hogy ime, Stein Aurél, akárcsak az előző számunkban méltatott Son-nenthal, zsidó.

A világ tudományos körei már mindenesetre inkább tudatában vannak Stein Aurél jelentőségének, mint mi, magyarok, akik ugyyszólván nem is ismerjük műveit s meg kell elégednünk azzal, hogy a Stein Aurél nagyságát „készen” kapjuk az európai tudományosság megfelelőbezzhetetlen ítéletétől. De a külföld elismerése, egyhangu létére, kétséget sem tűr s a mi dicsőségünk annál nagyobb. És a magyar zsidóság öröme a magyar büszkeségen kívül azzal a tudattal is gazdagabb, hogy magyar hazáját megint olyan elmével ajándékozta meg, mely három évtized alatt több elismerést szerzett nemzetének, mint akár egy század háborus küzdelmei s mely egy óras beszámolójával fényesen cáfolta meg azokat a vádakokat, melyek a zsidóság nemzeti hasznavehetetlenségéről, kulturátlanságáról, magyartalanságáról szólanak.

A Körösi Csoma lelkének magyar-zsidó örököse, a Körösi útjának zsidó folytatója s az európai tudomány egyik legelsője munkáit állítja a hamis-vadások ellenébe. És mikor egy-egy sikerének öröme végigzug a cambridgei egyetemről a bombayi főiskoláig s a világ tudósai lelkesedéssel adóznak a magyar tudományosságnak; mikor egy-egy magyar író művének tapsol egész Európa és garmadába hordja a babért a magyar irodalomnak: mi bizonyos rezignációval hallgatjuk és olvassuk, hogy a zsidóság tönkreteszi Magyarországot. De nem lankadunk a gáncsolásokon, hanem a sikereken buzdulva és tehetségünkben bizakodva, folytatjuk a munkát Magyarország szellemi és anyagi ujjíteremtéséért.

Spector.

Mesék a chászid-világból.

Reb Doved tehene.

Egy esős, fekete őszi éjjel, éppen egy szerda éjjelén, amikor gonosz szellemek és kísértetek ijesztgetik az embereket, házról házra futott a faluban a szomorú hír:

— Reb Doved tehene haldoklik.

— A Mindenható legyen irgalmas — tette hozzá mindenki, aki a lesújtó hírt tovább adta.

Az eső mosta a sötétséget és a szél süvitett, mintha tisztulásra váró bolyongó lélek volna . . . De a kis faluban csak egyet tudtak: Reb Doved tehene haldoklik.

Kilenc esztendeig kuporgatta össze szegény Reb Doved a krajcárokat, kilenc esztendeig hordozta lelkének legmélyében a nagy álmot, hogy a saját jószágából fogja táplálni gyermekeit tejjel, vajjal és túróval és akkor nem lesz szüksége arra, hogy a gazdag Reb Cheszkl küldjön neki minden szombatra egy icce tejet. Akkor majd az ő gyermekei is kávéval reggelizhetnek minden nap, akár csak a Reb Zélig gyerekei és ekkor az ő arcuk is olyan piros pozsgás lesz . . .

Ezzel a szép álommal nyugtatta meg magát, ha olykor feldult arccal pattant fel a helyéről és rekedt hangon kiabálta:

— Ez a két kamasz a sirba visz!

A két kamasz mindig változott. Majd Reb Cheszkelnek, majd Reb Zélinek, majd Reb Majsenak a gyerekei voltak. Reb Doved beléjük oltotta a szent Tóra igéit és sokszor ujjongott a lelke, ha látta, hogy tanítványai gyarapodnak az isteni tudományban. Ilyenkor elégedetten simította végig hosszú, fekete szakállát és büszke volt a mesteriségére. Elvégre mégis csak különb valami tanítani a szent Tórát, mint azt, hogy Páris város, a Duna meg folyó, vagy hogy a macskának négy lába van, a csirkének meg kettő . . . Olykor azonban Reb Doved sem látta olyan gyönyörűnek a pályáját és magától kikelve járt-kelt föl és alá a szűk „tanház“-ban. De ekkor eszébe jutott, hogy már csak néhány forint hiányzik ahhoz, hogy álma megvalósuljon és tovább árulta beteg tüdejét a néhány forintért.

Sokszor már majdnem a kezében volt a tehén istrángja, de mindig közbe vetette magát valami és Reb Doved elejtette a kötelet. Közbe az apró gyermekek felnöttek és elszéledtek, a háza pedig megtelt új áldással. Végre kilenc esztendő után elmehetett a vásárra és hazajött egy szép nagy tarka tehénnel. Ő maga vezette és utközben összeszedte neki a szénahulladékot, hogy már előre is bebizonyítsa a vendégnek, hogy nem fog nála segítséget szenvedni. Boldogan tért be az udvarra, odakötötte a jószágot a diófához és a gyermekei egész nap körülötte lebzseltek és kedveskedtek a a jövevénynek. Az egész falu Reb Doved tehénéről beszélt, mint a mesebeli szegény ember szerencséséről.

És három nappal-később már megjelent a szomorú hír:

— Reb Doved tehene haldoklik.

Ki tudná megmondani, hogy mi baja történt az ártatlan jószágnak. Mindjárt másnapra megérkezése után megbetegedett. Reb Doved ápolta éjjel-nappal, folyton kérdezte, mi baja, jobban van-e, de a tehén nem felelt, csak szomorúan reá-nézett és hallgatott.

Néhány napig tartott a tehén agóniája, míg végre pénteken estefelé, a szombati nyugalom leszálltakor, mikor bent a szobában kigyulladtak az ünnepi gyertyák, a haldokló kiadta a lelkét.

Reb Doved előtt eleinte bus halotti lángoknak tűntek fel a szombati gyertyák. De csakhamar összeszedte magát, leta-

karta a halott tehenet egy nagy ponyvával, aztán magára vette ünneplő ruháját és a templomba sietett.

A kis falusi templom is már ünnepi ruhában volt. És Reb Doved odaállt a lobogó gyertyák elé és áhitattal énekelte a zsoltárt „Isten megváltottjairól“, a jámborokról, kiket az Ur „megáld, hogy nagyon szaporodjanak és jószágukat fogyni nem engedi“ . . .

*

Mikor a fényt és örömet hozó Szombat királynő eltávozott, a falubeliek Reb Dovednál gyűltek össze a „bucsulakomára“. Mindenki magával vitte a „három fejedelmi lakoma“ maradékát és hangos ének mellett költözték el. A „bucszú“ végén, Reb Doved, aki ilyenkor szent történetekkel szokta tartani a hallgatóit, mindenkinek a megnyugtatóására most is mesélni kezdett, de nem olyan jókedvűen, mint máskor . . .

— Egyszer a Bál-Sem betért egy koresmároshoz, aki éppen a régi papirosait rendezte. A Bál-Sem leült az asztalhoz és kérte a házigazdát, hogy csak folytassa munkáját és engedje, hogy ő is bepillanthasson a papirosai közé. A koresmáros készségesen engedelmeskedett a cadik kérdésének. Mikor egy régi váltó került a kezébe, a Bál-Sem megkérdezte, hogy micsoda irás ez. „Egy értéktelen váltó“, felelt a házigazda. „És van-e kilátásod, hogy valamikor még behajtod az összeget, amelyről szól?“ — kérdezte a Bál-Sem. „Nem“ válaszolt a koresmáros. „Az illető már régen meghalt és sem vagyont, sem utódokat nem hagyott hátra“. — „Akkor hát ajándékozd nekem ezt az irást“ — szólt a cadik. A koresmáros összehajtotta a váltót és átnyújtotta a cadiknak. A Bál-Sem pedig egyenesen odatartotta a papirost az égő gyertya fölé és egy pillanat alatt lángot fogott és hamuvá égett. Alig egy perc múlva bejött a kocsis az udvarról és jelentette, hogy az istállóban a fehér ló hirtelen összeesett és kimult. A koresmáros ki akart rohani, de a Bál-Sem megfogta a karját és ezt mondta neki: „Tudd meg, hogy abban az állatban a te adósod lelke volt, akit arra ítélték, hogy így fizesse vissza neked az adósságot munkával. De minthogy te lemondál a tartozásról és nekem ajándékoztad a váltót, az állatba vándorolt lélek felszabadult.“ . . .

— Ki tudja, milyen lélek szabadult föl reb Doved tehenéből? — jegyezte meg tréfásan reb Cheszkl. De reb Doved komolyan felelt:

— Az ilyen dolgokból nem jó tréfát üzni. Egyszer a Bál-Sem betért egy gazdag zsidóhoz, olyan gazdag volt, akár csak reb Cheszkl és arról volt nevezetes, hogy nagyon zsugori és nem juttat a szegényeknek semmit. A Bál-Sem bezárkózott vele egy szobába és a következőt mesélte neki: Volt egyszer két testvér, akik szép vagyont örökölték az atyjuktól. De az egyik elszegényedett és csakhamar testvéréhez fordult, aki készséggel osztotta meg vele a vagyonát, hogy újra üzlethez láthasson. De ekkor fordult a kocka. A gazdag testvér tönkrejutott, a másik pedig meggazdagodott. A szegény azt hitte, hogy testvére, akivel annyi jót tett, szívesen fogja most viszonzni a jószívűségét. De a meggazdagodott testvér keményszívű volt és a házába sem engedte a szegényt, aki azután a nagy nyomortól meghalt. Nemsokára meghalt a másik testvér is. Mikor az égbe kerültek, kimondották az ítéletet, hogy a jó testvér a mennyországba jusson, a rossz pedig a pokolba. De a jó testvér még ekkor sem bírta elviselni, hogy testvére szenvedjen miatta és könyörgött az égi ítélőszéknek, hogy engedjék újra le a földre és hadd vándoroljon a lelke egy koldusba, a testvére pedig egy gazdag emberbe és ő majd krajcáronként fogja visszaszerezni tőle azt a pénzt, amit neki adott. És most tudd meg, — szólt a Bál-Sem az egész testében remegő gazdag emberhez — tudd meg, hogy te

vagy az a rossz, kegyetlen testvér és ahelyett, hogy igyekeznél minél előbb felszabadítani a lelkedet, ahelyett, hogy minél gyorsabban fizetné vissza a tartozásodat, zsugori vagy és újra vétkezel testvéred ellen... Mi lesz a te lelkeddel?...

Reb Cheszkl agyában áthorzongott a gondolat: hátha ő is egy ilyen rossz testvér és azzal az icce tejjel, amit hetenként küld, fizeti vissza az adósságát Reb Dovednek. És hirtelen elhatározta, hogy az icce tejet ezentul naponta fogja küldeni... Reb Doved pedig, mintha megérezte volna a Reb Cheszkl részéről reászakadó áldást, egyre vidámabb és egyre bőbeszédűbb lett. Még sokat mesélt a vándorló lelkekről. Mesélt arról a fekete nagy kutyáról, amely mindig megjelent a Bál-Sem imájához és rögtön az ima után eltűnt... Mesélt völégényről és menyasszonyról, miután a Bál-Sem megeskette őket, még ott a mennyezet alatt hirtelen meghaltak; a cadik pedig megmagyarázta, hogy az előbbi életükben jegyesek voltak, de elhagyták egymást és most csak azért kellett újra világra jönniök, hogy jóvá tegyék azt a hibát, ami az esküvőnél már megtörtént, úgy hogy lelkiük felszabadulhatott... És mesélt még Reb Doved még sok olyat, amivel be akarta bizonyítani, nem annyira vendégeinek, mint inkább önmagának, hogy minden mögött, ami a gyarló emberi szem előtt érthetetlennek, igazságtalannak látszik, minden mögött valamely vándorló lélek titka rejtőzik. És ezekbe a titkokba csak egy olyan tiszta lelki cadik bír bepillantani, mint a Bál-Sem, aki Ádám-tól kezdve ismerte az összes lelkek útjait...

Az idő későre járt és Reb Doved a „királynői bucsulakomá“-hoz tartozó Zohar-magyarázatot is a vándorló lelkek titkos világából vette:

— „Ezek azok a törvények“ — mondja az Irás. „Ez a lelkek vándorlásának titka“ — teszi hozzá a Zohar. A „Mezericsi“ egyszer megkérdezte a Bál-Semtől ennek a magyarázatát és a cadik azt felelte neki, menjen ki az erdőbe és várjon ott egynéhány óráig a patak partján, egy fa alatt, de hallgasson és ne szóljon egy szót sem. A „Mezericsi“ kiment és letelepedett a megjelölt helyen. Egyszerre látja, hogy szemközt a patak másik partján egy vándor ül egy fa alá és miután fél óráig pihen, fölkel és tovább megy, de a fa alatt felejtí az erszényét. Nemsokára egy másik vándor jön és az is leül ugyanarra a helyre, majd meglátja a gazdátlan erszényt, fölveszi és gyorsan elsiel vele. Ekkor jön egy harmadik vándor és ez is letelepedik a fa alá és csakhamar elalszik. Egy fél óra múlva visszajön az első vándor és keresi az elveszített erszényét. Mikor meglátja az alvót, gyanut fog reá, fölkel és minthogy ez nem akar tudni semmiről, a felbőszült ember jól megbotozza és miután az erszényt csakugyan nem találja meg nála, eltávozik. A „Mezericsi“ hazaérkezett és elmondotta a látottakat. Mire a Bál-Sem megmagyarázta neki, hogy az első vándor tartozott az előbbi életben a másodiknak pénzzel és letagadta. A harmadik vándor pedig a bíró volt, aki nem vett elég fáradságot, hogy kiderítse az igazságot és könnyelműen fölmentette. Ezért mind a hármuknak újra kellett a világra jönniök. Most a második vándor megkapta a pénzét, a harmadik pedig, mert könnyelműen ítél, megkapta az ütleget... És ezért mondja a Zohar, — fejezte be a Bál-Sem — hogy a világ törvényei mind szentek és ezek a törvények a lelkek vándorlásának titkai...

Mikor éjfél-tájban a „királynői bucsulakoma“ véget ért, Reb Doved kikísérte a vendégeit és amikor az udvarra értek, mindnyájuk tekintete a rejtélyes téhen leterített holttestére esett és mindnyájuknak úgy rémlett, mintha a sötét ponyva fölött a holnapi temetésre váró felszabadult lélek lebegne...

Secundus.

(23)

REGÉNY.

A mécs mellett.

Irta: Ujvári Péter.

Délre mindenütt már csak a mirákulumról beszéltek. Eskeleszéknél is erről beszéltek.

— Persze — szólt Eskelesz kedvetlenül — most mindenki a csudát kergeti. A mi embereinknek csuda kell. A szegény embernek pedig kenyér kell. A csudát megtalálják, a szegény embert nem találják meg. Hát csuda az, mikor a kétségbeesés bűnbe sodorta a szerencsétlen embert. Hiszen, ha több szívünk van, előre láthattuk volna. A község megfosztotta a keresetétől, más keresetet nem talált, mit tehetett? Könnyen vettük ezt a dolgot, az Isten bocsássa meg nekünk.

Eskelesz véletlenül Esztikére nézett. A kis lány elsápadt.

— Egy párszor vittem nekik eledelt — rebegette alig hallhatóan.

— És azóta — szólt az apja élesen — te is csak egy párszor ettél?

Ez a szokatlan szigorúság úgy megrendítette a kis lányt, hogy zokogni kezdett.

Eskeleszné csöndesen felállt, egy kosárra való élelmet szedett össze és beszólitotta a cselédet:

— Vigyétek el, fiam — szólt Esztikének.

Esztike távozott.

XVIII.

A tavaszi harmat nem üditi fel olyan elevenre a gyöngye sarjait, ahogy felüdítette a mirákulum híre a nagysörödi lelkeket. Visszamaradott embereknek nagy gyönyörűsége a csudákban való hihetés. A csuda igazolja a világfelfogásukat, amely gyakorta engesztelhetlenül ellenkezik az észszerűséggel. Ilyenkor azután kiderül, hogy amit az emberek észszerűségnek hisznek, az alapjában nagy számárság és ez jól esik azoknak, akiket nem az értelem irányít, hanem a hit.

A csuda valósággal kevélylővé tette a nagysörödieket. Hiszen a jó Isten manapság már csak igen ritkán méltatja csudatevésre az embereket. A pozsonyi hitközség már csak elég szent, de háromszáz esztendő óta nem történt csuda benne. Mily oka van az isteni hatalom ilyen való megnyilatkozásának és erre az isteni szabálytalanságra nem méltó minden emberöltő és nem méltó rá minden város sem. Nagy dolgokat akarhat az Isten Nagysöröddel, hogy a méltatlanok közül kiemelte.

Kezdték találgatni, hogy vajjon miért történt a kenyér csudaságos elváltozása. És mentek nagy zarándok-csapatokban Ore Heimlich viskójába, hogy megnézzék az ablakot, az ablakon a deszkát, amelyen a csuda megtörtént. A deszka olyan volt, mint más deszka, de azért szent borzadással simogatták meg. Ochsne elmenele előtt alattomban egy friss cipőt tett le az ablakdeszkára, hátha az ő kenyérét is különös érdeklődése tárgyául választaná a jó Isten. A józanságban nem olyan egyformák az emberek, mint a balgaságokban és Ochsne hiába ámitotta magát, hogy csak neki támadt ez a nagyszerű ötlete. Támadt bizony másoknak is és mire egészen elsötétedett, öt-hat meleg cipő feküdt az ablakdeszkán.

Ez a csuda az elsőnél is nagyobb volt. Ennél is nagyobb, ami ezután történt. Az asszonyok, akik este ott hagyták a kenyérüket, eljöttek másnap reggel, megnézni, mi történt. A reggeli világosság más, mint az alkonyati szürkület. A reggeli világosságban ők is inkább

a gyerek-arcokat nézték, mint az ablakon szikkadó cipókat és megmozdult bennök az anyák könyörülete. És keletkezett nagy sürgés-forgás. Az egyik megmosdatta a gyerekeket, a másik fésülte őket, a harmadik foltozgatta a megrongált ingecskéket, a negyedik elszaladt, hogy jobbat hozzon a rongyos helyett.

Az árvák nem voltak már olyan nagyon árvák és Ore nem érezte magát olyan szerencsétlennek, mint eddig. Eleinte restelte a nagy emberözönlést a lopás miatt, amelyet nem lehetett a csudától elválasztani. De mikor észrevette, hogy az emberek nemcsak hogy bűnül nem rójják fel a megfélemlítését, de valósággal úgy tekintenek rá, mint valami kiválasztottra, megnyugodott és maga is hinni kezdte, hogy nem közönséges ember.

A rabbi hitte-e a csudát, nem-e, az bizonyosan nem tudható. Reb Bünem, aki meg akarta tudni tőle a csuda jelentőségét, olyan választ kapott tőle, ami erre is magyarázható, arra is. Annyi azonban megállapítható, hogy néminemű kételkedéssel gondolt ezóta a maga csalhatatlanságára és Eskelesznek meg is mondta bizalmasan:

— Attól félek, reb Kolmen, igazságtalan voltam, mikor a chovertől megfosztottam.

— Rebe — felelt az okos Eskelesz — a chover szép dolog, de meg lehet élni nélküle. Hanem hogy elvettük tőle a székJogot, az nagy hiba volt.

Eskelesz elmondta ezt másoknak is és alig néhány nap alatt fordult a közvélemény. Az asszonyok ríktó színekkel festették Ore szegénységét, a gyerekek elhagyatottságát és zakatolva ébredt föl a hitközség lelkiismerete. Hiszen ez az ember nem érdemelte ezt a kegyetlen büntetést. Hiszen ez az ember ártatlanul szenvedte meg rettentő mártíromságát. Ha vétett is Beer Fégele ellen, nem így kellett volna megbüntetni. Hát az ő kenyértelensége kiengesztelte a megalázott leánylelket? Kényszerítették volna rá, hogy a lánytól nyilvánosan bocsánatot kérjen, ez mindenesetre méltóbb és okosabb lett volna.

Igy fordult az érdeklődés Ore felé és az emberek törték a fejüket, hogy mi módon lehetne jóvá tenni a rajta esett sérelmet.

Eibisch a közvélemény nyomása alatt bizalmas értekezletet tartott ez ügyben. A hangulat nagyon nyomott volt a tanácskozáson, mert okos emberek bebizonyították, hogy sokféle okból nehéz visszahelyezni Oret a régi jogaiba. Mert nem szabad elfelejteni, hogy a község állást foglalt már ebben a dologban és úgy rendelkezett, hogy a székJogot véglegesen csak olyan embernek adja, aki feleségül veszi Beer Fégelet.

— Uraim — szólt Eskelesz, aki mindig fején találta a szöveget — ne döntsünk most ebben a dologban. Hiszen egyelőre sokkal fontosabb a gyerekekről való gondoskodás. Nekem az a véleményem, fogadjunk föl valakit, aki elvállalná a gyerekek gondozását, a többit bizzuk a jó Istenre.

Tetszett ez a javaslat és egy jó óráig azon tanakodtak, kit kellene megbízni ezzel a nehéz feladattal. Eskelesz bagyta, hogy mondja el mindegyik a véleményét. Minden ötletet megdicsért és alig lehetett észrevenni, hogy valamivel megtoldotta, ugyannyira, hogy mire a tanácskozásnak vége volt, senki sem gondolt már arra, hogy a tanácskozás elején Breindl nénit ajánlotta.

— Hiszen én mindjárt mondtam, hogy Berele lánya erre legalkalmasabb — dicsekedett Ochs.

Igy hát ebben maradtak. Fégelet rendelik a gyerekek mellé. Ez mindenképpen jó lesz. Fégele kereshet egy pár forintot, az árvák meg lelkiismeretes gondozás alá kerülnek. Mikor Eskelesz otthon elmondotta, miben állapodtak meg a bizalmas értekezleten, Eszti kecacagva a nyakába ugrott:

— Jaj, de okos vagy, apuskám. Hiszen akkor Ore még visszaszerezheti a székJogot.

Eskelesz tréfásan leintette. Hogy ne beszéljen ilyen bolondokat. Hanem inkább menjen Fégelehez és igyekezzen megértetni vele, mit akar tőle a hitközség. Később majd ő is beszél vele.

Igy került Ore a közérdeklődés központjába. Az érdeklődés azonban rendesen csak a buzavirág életét-éi és Nagysörödön is hamarost másfelé terelődött volna az érdeklődés, ha nem lett volna ott reb Bünem, aki roppant fontos személyiségnek tartotta magát, amióta ő a csudát fölfedezte. Volt gondja rá, hogy az emberek a mirákulumról meg ne feledkezzenek. A csuda izgatta és ingerelte.

— Hiába nem esik meg ilyesmi, — mondogatta a feleségének — tudni szeretném, mit jelent. Azt hiszed, a rebbe nem tudja? Dehogy nem, csak titkolózik. De én nem fogom békén hagyni.

És nap-nap után megzaklatta a rabbit, tárná ki előtte a csuda titkát. És mert a rabbi állhatatosan kitérő válaszokat adott, Livniczerhez folyamodott, akit a községben csaknem olyan kabalistának tartottak, mint a rabbit.

Livniczer szintén kitérően válaszolt. Am reb Bünem nem hagyott fel a zaklatásokkal. Livniczert kezdte bosszantani ez az ostoba csökönyösség. Amióta a profán tudományok kutatása miatt éjt-napot összevetett, más szemmel nézte a világot, mint azelőtt. Láta, hogy milyen kicsinyes a sörödiék gondolkodása és mennyire eltorzítja a babona és az elfogultság a vallásosságukat. Sokszor gondolt arra, hogy világosságot kellene vetni ebbe a sötétségbe, de hogyan? Neki még nincsen hozzá ereje.

— Hiába tagadja, reb Gedalje, — ostromolta a pék — maga szent ember és ha csuda történik, tudja, miért történik.

Livniczer nem türtöztethette tovább magát.

— Reb Bünem, — tört ki belőle a felháborodás — én nem hiszek a csudákban.

Reb Bünem szinte elszédült.

— Maga nem hisz a csudákban? — dadogta kételkedve.

— Nem.

Reb Bünem magához tért.

— Maga nem hisz a csudákban — ordította most már szörnyű felháborodásában. — Ugy? Hát így vagyunk? Hát akkor miben hisz? Hiszen akkor nem hisz semmit sem.

És irtózva az ajtó felé hátrált. A küszöbön még egyszer visszafordult. Az ajka reszketett és alig hallatszott, mikor lefeszlott róla a gyalázó szó:

— Apikojresz.

(Folyt. köv.)

A Kálmán-féle szabadalmazott szegedi biborpaprika a legszebb és legjobb fűszer. Csak eredeti csomagolásban kapható minden csemege- és fűszertüzletben. Arjegyzéket ingyen és bérmentve küld:

Kálmán József paprikanagykereskedő, Szeged, Dugonics-tér 12.